

15 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε: ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ 2021-2027

Στον ακόλουθο **Πίνακα** παρουσιάζονται αναλυτικά οι παρεμβάσεις και οι δράσεις που προτείνονται στα πλαίσια του ΕΠ, ανά Ειδικό Στόχο.

Πίνακας 15-1: Αναλυτική περιγραφή επιλεγμένων παρεμβάσεων και οι δράσεων που προτείνονται στα πλαίσια του ΕΠ, ανά Ειδικό Στόχο

Ειδικός Στόχος	ΕΣ1: Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών [1.].
<p>Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Με βάση την ανάλυση επιμέρους δεικτών η Περιφέρεια διαθέτει ισχυρά πλεονεκτήματα στις δημοσιεύσεις επιστημονικών άρθρων, στη Δημόσια Δαπάνη για E+A ενώ εμφανίζει μειονεκτήματα στην επιχειρηματική δαπάνη για E+A, στις αιτήσεις για πατέντες και εμπορικά σήματα. Η δομή της περιφερειακής οικονομίας δεν ευνοεί την απασχόληση υψηλής επιστημονικής εξειδίκευσης ανθρώπινου δυναμικού. Η απασχόληση σε δραστηριότητες υψηλής τεχνολογίας εμφανίζει διακυμάνσεις και κινείται σε χαμηλά επίπεδα. Ως προς την απασχόληση ερευνητών, η Περιφέρεια καταλαμβάνει την 3^η θέση στην Ελλάδα (2017). Η παραγωγή ερευνητικού έργου στην Περιφέρεια Κρήτης παρουσιάζεται δυναμική. Την περίοδο 2014-18 η Κρήτη καταλαμβάνει την 3^η θέση στην Ελλάδα στις δημοσιεύσεις και αναφορές.</p> <p>Το επιχειρηματικό οικοσύστημα της Κρήτης έχει αναπτύξει μια ροπή προς την καινοτομία και έχει πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών αλλά αυτό δεν οδηγεί σε αυξημένες δυνατότητες δημιουργίας νέων ανταγωνιστικών προϊόντων. Το περιορισμένο ενδιαφέρον των επιχειρήσεων για καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες αποτελεί βασική αιτία για την οποία στο σύστημα Έρευνας και Καινοτομίας κυριαρχεί η δημόσια χρηματοδότηση.</p> <p>Στο πλαίσιο της Περιφερειακής Διάστασης της Εθνικής RIS 2021-2027 θα επιδιωχθούν δράσεις: 1) εστιασμένης ενίσχυσης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας με υποστήριξη πρωτοβουλιών συνεργασίας για ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, αξιοποιώντας τη δυναμική που αναπτύσσεται λόγω της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, 2) ενίσχυσης/αναβάθμισης των ερευνητικών υποδομών των φορέων της γνώσης της Περιφέρειας για ενδυνάμωση της έρευνας σε τομείς εξειδίκευσης της περιφερειακής οικονομίας. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης</p> <p>Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος επιδιώκει την ενδυνάμωση του οικοσυστήματος καινοτομίας της Κρήτης μέσω της ενίσχυσης των δεσμών έρευνας-επιχειρηματικότητας και την αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη (E&A). Ειδικότερα θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας, στην εκμετάλλευση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, στην αντιστροφή του «brain drain» και θα ενισχύσει τις δαπάνες E&A από τις επιχειρήσεις. Αυτό θα επιτευχθεί (α) με τη συνέχιση των δράσεων που εδραιώνουν τη συνεργασία και συναντήληψη ερευνητών και επιχειρήσεων και (β) με την ενίσχυση των προϋποθέσεων που ενδυναμώνουν το παραγόμενο ερευνητικό έργο στα Ιδρύματα της Κρήτης προς όφελος του brain gain, της ενίσχυσης των τομέων αριστείας και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των τομέων της περιφερειακής οικονομίας με υψηλή προστιθέμενη αξία.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Υποστήριξη συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας, μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών οργανισμών και δημόσιων αρχών και επιχειρηματικών δικτύων που ωφελούν κατά κύριο λόγο τις ΜΜΕ. ■ Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων υποδομών για έρευνα, δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας.
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ1.1. Συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς. <p>Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η χρηματοδότηση συμπράξεων επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς στους τομείς προτεραιότητας που θα αναδειχθούν από την Επιχειρηματική Ανακάλυψη σε Περιφερειακό Επίπεδο, στο πλαίσιο του Περιφερειακού Σκέλους της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ1.2. Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών τοπικού χαρακτήρα. Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η χρηματοδότηση Ερευνητικών Υποδομών των ΑΕΙ και Ερευνητικών Ιδρυμάτων περιφερειακής εμβέλειας της Κρήτης, τα οποία προωθούν την καινοτομία στους Τομείς Προτεραιότητας του Περιφερειακού Σκέλους της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, για τους οποίους θα διενεργηθεί η διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης σε Περιφερειακό Επίπεδο. Οι ερευνητικές υποδομές που θα χρηματοδοτηθούν δε συμπεριλαμβάνονται στο Πολυετές Σχέδιο Ερευνητικών Υποδομών.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Η υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων θα συμβάλει:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Στην ενίσχυση του οικοσυστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας Κρήτης μέσω της ενδυνάμωσης των συνεργασιών επιχειρηματικών φορέων και φορέων της γνώσης και του καινοτόμου επιχειρείν. ■ Στην ενίσχυση και στον εμπλουτισμό του παραγόμενου τεχνολογικού έργου των ΑΕΙ και Ερευνητικών Ιδρυμάτων μέσω Ερευνητικών Υποδομών, σε τομείς που συνδέονται με την οικονομία της Κρήτης και εξειδικεύονται στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Οι παραπάνω δράσεις θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά με συναφείς δράσεις των Προγραμμάτων: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ, RRF (Άξονας 4.5), Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση, HORIZON EUROPE & EU Framework program for R&I.
Βασικές ομάδες-στόχοι	Επιχειρήσεις και ερευνητικοί φορείς της Περιφέρειας Κρήτης.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ2: Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων [1.iii] .
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Οι μικρές, πολύ μικρές και μεσαίες ΜΜΕ κυριαρχούν στον επιχειρηματικό χώρο της Κρήτης και συνιστούν το βασικό δημιουργό θέσεων απασχόλησης. Πολλές από αυτές, στερούνται εμπειρίας σε θέματα σύγχρονης διοίκησης και μακροχρόνιου στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού, όπως και αντίληψης των νέων απαιτήσεων που διαμορφώνονται σε επίπεδο επιχειρηματικών προτύπων και τεχνολογικών τάσεων στο διεθνή ανταγωνισμό. Οι επιπτώσεις της πανδημίας καθιστούν επιτακτική την ενίσχυση των επιχειρήσεων, συνεισφέροντας στην απασχόληση σε οικονομικούς κλάδους που έχουν πληγεί σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό. Σε ορισμένους κρίσιμους τομείς όπου οι επιπτώσεις της πανδημίας φαίνεται να έχουν πολύ πιο μακροχρόνιο ορίζοντα, όπως ο τουρισμός και οι πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες θα χρειαστεί να δοθούν ευκαιρίες για την ανάπτυξη / υιοθέτηση νέων παραγωγικών και επιχειρηματικών προτύπων που να επιτρέψουν την επάνοδο στις διεθνείς αγορές.</p> <p>Την περίοδο 2015-2019 η περιφερειακή οικονομία συνεχίζει να στηρίζεται στον τουρισμό, την αναψυχή, τα ακίνητα, τον δευτερογενή τομέα και τη γεωργία με διαφοροποιήσεις. Σε όρους ΑΑΠ, ενισχύθηκε ο πρωτογενής (κατά 3,4%) και ο δευτερογενής (κατά 10%). Υποχώρησε το εμπόριο-τουρισμός (κατά 6%) και οι υπηρεσίες (κατά 17%). Ενισχύθηκαν οι διασυνδέσεις με τις διεθνείς αγορές και η εξωστρέφεια, με τις εξαγωγές να αυξάνονται κατά 8,2%. Νέες επενδυτικές πρωτοβουλίες κλίμακας εξελίσσονται στον τουρισμό, οι οποίες αναμένεται να δώσουν μια νέα δυναμική στο τουριστικό προϊόν της Κρήτης. Η Κρήτη κατατάσσεται στη 250^η θέση στην Ευρώπη ως προς την ανταγωνιστικότητα (RCI-2019).</p> <p>Η πανδημία έπληξε με ένταση την περιφερειακή οικονομία λόγω της εξάρτησης του ΑΕΠ της κατά 50% από τον τουρισμό. Η πτώση καταγράφεται μεγαλύτερη από τον εθνικό μέσο όρο. Η αγροτική οικονομία έχει επίσης πληγεί διότι διαταράχθηκε ο μηχανισμός διανομής των προϊόντων και περιορίστηκε η τοπική ζήτηση λόγω μείωσης του αριθμού των επισκεπτών. Οι εποχικά απασχολούμενοι στον τουρισμό και τη γεωργική παραγωγή επηρεάστηκαν περισσότερο από την πανδημία. Οι εγγεγραμμένοι άνεργοι αυξήθηκαν μεταξύ 2019 και 2020</p>

	<p>κατά 44% (ΕΛΣΤΑΤ - Απριλίου 2021 -Στοιχεία ανέργων και επιδοτούμενων - Επεξεργασία: Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Κρήτης).</p> <p>Οι επιπτώσεις της πανδημίας του Covid 19 καθιστούν αναγκαία την ενίσχυση των ΜΜΕ με κατάλληλο μίγμα κινήτρων για:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ανάληψη επενδυτικών δραστηριοτήτων σε τομείς που η Κρήτη διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα και δύναται να μετασχηματίσουν την περιφερειακή οικονομία. 2. Πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση. 3. Άρση εμποδίων στο επιχειρείν σε οικονομικούς κλάδους που έχουν πληγεί. 4. Ενίσχυση της απασχόλησης. <p>Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει την προσαρμογή των υφισταμένων επιχειρήσεων της Κρήτης στις νέες συνθήκες επιχειρηματικότητας, παραγωγής και ανταγωνιστικότητας που διαμορφώνονται σε διεθνές επίπεδο. Προτεραιότητα θα δοθεί στο μετασχηματισμό των επιχειρήσεων προς περισσότερο βιώσιμα και αποδοτικά ως προς τους πόρους επιχειρηματικά μοντέλα, όπως αυτά που συντελούν στην προστασία του περιβάλλοντος και τη μείωση του κόστους παραγωγής (πράσινες επενδύσεις). Επιπλέον, επιδιώκει την ενίσχυση νέων επιχειρήσεων σε τομείς που διαφοροποιούν το παραγωγικό σύστημα της Κρήτης και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητά του, στο πλαίσιο του πράσινου, μπλε και ψηφιακού μετασχηματισμού.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<p>Προηγμένες υπηρεσίες στήριξης για ΜΜΕ και ομίλους ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών διαχείρισης, μάρκετινγκ και σχεδιασμού).</p>
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ2.1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Επιχειρήσεων. <p>Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ, που θα ενισχύουν την ανταγωνιστικότητά τους σε τομείς προτεραιότητας που χαρακτηρίζονται ως περιφερειακές εστίες ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της Περιφέρειας Κρήτης, συμπεριλαμβανομένων των προτεραιοτήτων που θα αναδειχθούν από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο της δράσης δύνανται να χρηματοδοτούνται και νεοφυείς επιχειρήσεις στους εν λόγω Τομείς Προτεραιότητας.</p>
<p>Συμβολή στον Ειδικό Στόχο</p>	<p>Η υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων θα συμβάλει:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές, καθώς και την ανάκαμψη από την ύφεση που δημιούργησε η πανδημία του covid - 19. ■ Στη δημιουργία ευνοϊότερου περιβάλλοντος για την επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω της παροχής δέσμης κινήτρων. ■ Στη μεγέθυνση των επιχειρήσεων σε όρους απασχολούμενου ανθρώπινου δυναμικού και πάγιου κεφαλαίου και στη βελτίωση της παραγωγικότητας σε όρους προστιθέμενης αξίας.
<p>Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα</p>	<p>Ο Ειδικός Στόχος συμπληρώνει συναφείς δράσεις των προγραμμάτων: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΤΘΑΥ & ΕΓΤΑΑ και RRF. Σημαντική συνεισφορά στην υλοποίηση των δράσεων θα έχουν οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της επιχειρηματικότητας που προωθεί το RRF.</p>
<p>Βασικές ομάδες-στόχοι</p>	<p>Υφιστάμενες και νέες επιχειρήσεις της Περιφέρειας Κρήτης.</p>

Ειδικός Στόχος		ΕΣ3: Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου [2.i].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Τα επίπεδα κατανάλωσης πρωτογενούς και τελικής ενέργειας της Ελλάδας ήταν χαμηλότερα από τους ενδεικτικούς εθνικούς στόχους για το 2020 (Αξιολόγηση Δεσμεύσεων (ANNEX A από Έκθεση Χώρας – Ελλάδα 2020, SWD (2020) 507 final, 16.02.2020), κυρίως λόγω της έντονης οικονομικής κρίσης. Όμως, δεδομένου ότι η μελλοντική εξέλιξη είναι άμεσα συνυφασμένη με την εξέλιξη του ΑΕΠ, απαιτείται ένταση των προσπάθειών εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Η ενεργειακή κατανάλωση του κτιριακού τομέα (κυρίως κατοικίες) παραμένει υψηλή, καθώς αντιπροσωπεύει το 41% (Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ 2019, Έκθεση χώρας - Ελλάδα 2020) της συνολικής τελικής κατανάλωσης ενέργειας. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μεγάλη ηλικία του κτιριακού αποθέματος, το οποίο παρουσιάζει μηδενικό ή χαμηλό επίπεδο θερμομόνωσης-ενεργειακών προδιαγραφών.</p> <p>Βασική πρόκληση στο δομημένο περιβάλλον της Κρήτης υπό το πρίσμα της κλιματικής και περιβαλλοντικής κατάστασης είναι η χαμηλή θερμική και ενεργειακή απόδοση κτιρίων. Στο Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΚΑ) αναδεικνύεται η ανάγκη προσαρμογής των δημόσιων κτιρίων της Κρήτης στην κλιματική αλλαγή. Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας του Δημόσιου Τομέα στην Κρήτη (9,5% επί της συνολικής κατανάλωσης, ΕΛΣΤΑΤ 2012) υπερβαίνει τον εθνικό Μ.Ο. (5,8%) κυρίως για ανάγκες ψύξης· κατανάλωση που θα αυξηθεί λόγω της προβλεπόμενης ανόδου της μέσης θερμοκρασίας και της αύξησης του αριθμού ημερών με υψηλές θερμοκρασίες. Στο Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΚΑ) αναδεικνύεται η ανάγκη προσαρμογής των δημόσιων κτιρίων της Κρήτης στην κλιματική αλλαγή. Στις προτεραιότητες που τίθενται βάσει της αρχής “energy efficiency first”, που υιοθετεί το Green Deal, είναι η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων του δημόσιου τομέα.</p> <p>Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος θα υποστηρίξει τη βελτίωση των ενεργειακών απαιτήσεων στον τομέα των δημόσιων κτιρίων, μέσω της προσαρμογής του κτιριακού αποθέματος στις νέες κλιματικές συνθήκες, σε συμφωνία με τις προτεραιότητες που θέτουν η ΕΣΠΚΑ και τον ΠΕΣΚΑ.</p>	
Πεδία παρέμβασης	<p>Αναμενόμενο πεδίο παρέμβασης αποτελούν η ανακαίνιση για αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης ή η λήψη άλλων κατάλληλων μέτρων αναβάθμισης της ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, η υλοποίηση έργων επίδειξης και η λήψη υποστηρικτικών μέτρων.</p>	
Δράση/εις	<p>■ Δ3.1. Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων δημόσιου τομέα</p> <p>Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων του δημόσιου τομέα (Γενικής Κυβέρνησης/κτίρια περιφερειακής εμβέλειας, ΟΤΑ α και β βαθμού), στις παρακάτω ενδεικτικές κατηγορίες:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Σχολικά κτίρια. ○ Διοικητήρια. ○ Περιφερειακά νοσοκομεία. ○ Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα. ○ Αθλητικές εγκαταστάσεις. ○ Άλλα κτίρια. 	
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Η υλοποίηση της προτεινόμενης δράσης, η οποία λαμβάνοντας υπόψη την ενεργειακή κατανάλωση και τα χαρακτηριστικά των κτιρίων (π.χ. χρήση κτιρίου, προφίλ λειτουργίας, παλαιότητα συστημάτων, συνολική επιφάνεια, κατηγορία ενεργειακής απόδοσης κ.α.), θα δίνει προτεραιότητα σε κτίρια με υψηλή ενεργειακή κατανάλωση, η αναβάθμιση των οποίων θα επιτυγχάνει τη μεγαλύτερη εξοικονόμηση ενέργειας. Επιπλέον, οι προς χρηματοδότηση παρεμβάσεις θα περιλαμβάνουν, όπου αυτό είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό, έξυπνα</p>	

	<p>συστήματα διαχείρισης ενέργειας και αξιοποίηση ΑΠΕ. Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν θα πρέπει να αναβαθμίζουν τα κτίρια στην υψηλή εκείνη κατηγορία ενεργειακής απόδοσης που θα ορίζει ο ισχύον Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕΝΑΚ). Συνεπώς αναμένεται να συνδράμει στη μείωση των εκπομπών CO² σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΕΣΕΚ, όπως αυτές εξειδικεύονται στο Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕΣΠΚΑ) Περιφέρειας Κρήτης</p>
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	<p>Ο Ειδικός Στόχος συμβάλλει στο Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (NAPCR) καθώς και στο Σχέδιο Ποιότητας Αέρα (AQP).</p> <p>Οι δράσεις του ειδικού στόχου είναι συμπληρωματικές με δράσεις του προγράμματος: Περιβάλλον, ΤΔΜ και RRF(άξονας 1.1).</p>
Βασικές ομάδες-στόχοι	<p>Φορείς του δημόσιου τομέα, ΟΤΑ α & β βαθμού.</p>

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ4: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα [2.iv].</p>
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Η συντελούμενη κλιματική αλλαγή και η άνοδος της θερμοκρασίας αποτελεί βασική αιτία για την εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων. Οι κλιματικές μεταβολές έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην ακεραιότητα των οικοσυστημάτων. Ο περιορισμός και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή αποτελούν προτεραιότητες για τη διεθνή κοινότητα προκειμένου να αποφευχθούν σοβαρότεροι κίνδυνοι με μη αναστρέψιμες επιπτώσεις.</p> <p>Η Κρήτη είναι η 7^η Ελληνική Περιφέρεια σε αριθμό κηρύξεων έκτακτης ανάγκης, οι περισσότερες εκ των οποίων οφείλονται σε βροχοπτώσεις και πλημμύρες (Στατιστική Επισκόπηση Κηρύξεων Περιόδου 2014-2018, ΓΓΠΠ). Η εικόνα επιδεινώνεται το 2019-2020, κυρίως ως προς την έκταση και το πλήθος των πληγέντων ΔΕ, που καλύπτουν το σύνολο σχεδόν της Κρήτης (Χάρτες 2019-2020, ΓΓΠΠ, Διεύθυνση Σχεδιασμού & Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών). Για το 2019 οι καταστροφές της Κρήτης αναφέρονται στο EU Solidarity Fund Interventions since 2002 (DGRegio, 2019). Από την 1^η αναθεώρηση της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας (2020, 2^η έκδοση) προσδιορίζονται Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες και καταγράφεται ως ανάγκη, η πρόληψη και προστασία μέσω της διαχείρισης επιφανειακών απορροών, υδατορεμάτων, πλημμυρικών ποταμών και της διαχείρισης ομβρίων (έργα αντιπλημμυρικής προστασίας).</p> <p>Με βάση την ΕΣΠΚΑ και τον ΠΕΣΚΑ η Κρήτη προσδιορίζει, εκτός από τις δράσεις που θα αναληφθούν σε επίπεδο κατασκευής έργων υποδομής, τη θωράκιση του οικοσυστήματος απέναντι στις φυσικές καταστροφές, με έμφαση στις πλημμύρες.</p> <p>Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών προϋποθέτει τον άρτιο εξοπλισμό των αρμοδίων φορέων συμπεριλαμβανομένων των ΟΤΑ α & β βαθμού με σύγχρονα μέσα αντιμετώπισης και κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό.</p> <p>Ο εν λόγω Ειδικός Στόχος θα υποστηρίξει την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Περιφέρειας Κρήτης, όσον αφορά τόσο στις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή, όσο και στη θωράκισή της απέναντι στην πρόληψη και αντιμετώπιση πλημμυρικών φαινομένων.</p>
Πεδία παρέμβασης	<p>Αναμενόμενα πεδία παρέμβασης αποτελούν η προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, καθώς και η πρόληψη και η διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα και φυσικά φαινόμενα (πχ πλημμύρες και κατολισθήσεις, αντίστοιχα) (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα)</p>

Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ4.1. Αντιπλημμυρική Προστασία Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα αντιμετώπισης πλημμυρικών φαινομένων, (αντιπλημμυρικά έργα μικρής κλίμακας) σε περιοχές που χωροθετούνται σε ζώνες Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας στο Υδατικό Διαμέρισμα της Κρήτης και στα αστικά κέντρα του νησιού. ■ Δ4.2. Ετοιμότητα φορέων για αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών Στο πλαίσιο της δράσης περιλαμβάνεται: <ul style="list-style-type: none"> ○ Η προμήθεια εξοπλισμού που θα συμβάλει στη βελτίωση της ετοιμότητας των ΟΤΑ α' & β' βαθμού για τη διαχείριση φυσικών καταστροφών που συνδέονται με το κλίμα και φυσικά φαινόμενα (πλημμύρες, σεισμοί). ○ Η ενημέρωση/ευαισθητοποίηση του πληθυσμού για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.
Συμβολή στον Ειδικό Στόχο	<p>Η υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και των απειλών από καιρικά και φυσικά φαινόμενα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διαχείριση επιφανειακών απορροών, υδατορεμάτων, πλημμυρικών ποταμών και στη διαχείριση ομβρίων, βάσει του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) της Περιφέρειας Κρήτης.</p>
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	<p>Οι δράσεις του Ειδικού Στόχου συνεργούν με τα Προγράμματα:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» το οποίο χρηματοδοτεί την κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων στρατηγικής σημασίας και έργα προστασίας από τη διάβρωση ακτών. 2. «Πολιτική Προστασία» το οποίο χρηματοδοτεί την ενίσχυση της ετοιμότητας των Εθνικών Φορέων (Πυροσβεστική, Ελληνική Αστυνομία κλπ.) για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών. 3. «RRF» το οποίο χρηματοδοτεί αντιπλημμυρικά έργα για αρδευτικούς σκοπούς σε περιοχές με μεγάλη ξηρασία, καθώς και την κατασκευή 13 Περιφερειακών Επιχειρησιακών Κέντρων τελευταίας τεχνολογίας για την Πολιτική Προστασία με την μέθοδο των ΣΔΙΤ.
Βασικές ομάδες-στόχοι	<p>Κάτοικοι και επισκέπτες της Περιφέρειας Κρήτης.</p>

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ5: Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού [2.ν].</p>
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>A. Η Επιτελική Σύνοψη του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων Οικισμών Προτεραιότητας Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ (2020), αναφέρει στην Κρήτη:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ 8 οικισμούς Β' προτεραιότητας ■ 22 οικισμούς Γ' προτεραιότητας <p>με συνολικό ισοδύναμο πληθυσμό 623.788 κατοίκους, 5,2% του συνόλου του ισοδύναμου πληθυσμού των οικισμών προτεραιότητας της χώρας.</p> <p>Οι οικισμοί Β' προτεραιότητας παρουσιάζουν πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ.</p> <p>Από τους 22 οικισμούς Γ' προτεραιότητας:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Δεκατρείς έχουν ολοκληρωμένες εγκαταστάσεις διαχείρισης λυμάτων

	<ul style="list-style-type: none"> ■ Εννέα έχουν ενταγμένα έργα στο ΕΣΠΑ 2014 –2020, τα οποία βρίσκονται σε φάση υλοποίησης <p>Με δεδομένη την ικανοποίηση της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ, η Κρήτη επιδιώκει την υλοποίηση συστημάτων διαχείρισης λυμάτων σε οικισμούς Δ' Κατηγορίας με προτεραιότητα τις παράκτιες τουριστικές και οικολογικά ευαίσθητες περιοχές. Μετά την οριστικοποίηση των αποτελεσμάτων της απογραφής πληθυσμού 2021, ο κατάλογος των οικισμών προτεραιότητας θα επικαιροποιηθεί, με βάση τα νέα πληθυσμιακά δεδομένα. Εν συνεχεία το επικαιροποιημένο Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Λυμάτων θα περιλάβει ανάγκες υποδομών για τυχόν νέους οικισμούς προτεραιότητας. Οι εν λόγω ανάγκες θα καλυφθούν κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο του ειδικού στόχου.</p> <p>Β. Οι μεγάλες απώλειες των δικτύων, κυρίως λόγω παλαιότητας ή ακατάλληλων υλικών των δικτύων και η βελτίωση της παρεχόμενης ποιότητας νερού ύδρευσης, εξακολουθούν να αναφέρονται ως ανάγκη. Στο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης, αναδεικνύονται οι κύριες ανάγκες για την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της αειφόρου χρήσης του νερού ύδρευσης και προτείνονται οι βασικές παρεμβάσεις για καταγραφή, έλεγχο/μείωση διαρροών, ενίσχυση δυναμικότητας/επέκταση δικτύων ύδρευσης, διασφάλιση ποιότητας του νερού και οικονομική βιωσιμότητα των υπηρεσιών ύδατος, για να επιτευχθεί πλήρης συμμόρφωση με την Οδηγία των Υδάτων (2000/60/ΕΚ) και την Οδηγία για το πόσιμο νερό (98/83/ΕΚ).</p> <p>Ο συγκεκριμένος Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων της Κρήτης με ορθολογική διαχείριση αυτών, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, την καθολική πρόσβαση του πληθυσμού σε καλής ποιότητας πόσιμο νερό, τον περιορισμό των διαρροών στα δίκτυα ύδρευσης, την εξασφάλιση καλής ποιότητας νερού κολύμβησης, την προστασία του υπόγειου υδροφορέα και της θαλάσσιας και χερσαίας χλωρίδας και πανίδας.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης από την υλοποίηση του στόχου είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού). ■ Συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων.
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ5.1. Συμπλήρωση/Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα: <ul style="list-style-type: none"> ○ Αναβάθμισης – συμπλήρωσης υφισταμένων δικτύων ύδρευσης που βελτιώνουν την ποιότητα του παρεχόμενου νερού και περιορίζουν τις απώλειες. ○ Κατασκευής νέων δικτύων και συστημάτων ύδρευσης σε περιοχές που έχουν περιορισμένη παροχή νερού ύδρευσης. ■ Δ5.2. Διαχείριση Υγρών αποβλήτων Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων οικισμών Δ' Κατηγορίας, με έμφαση σε οικολογικά ευαίσθητες και παράκτιες τουριστικές περιοχές.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι παραπάνω δράσεις θα συμβάλουν στην αποδοτική και αειφόρο διαχείριση των υδάτινων πόρων της Κρήτης και ειδικότερα του νερού ύδρευσης υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής, καθώς και στην προστασία του υδροφόρου ορίζοντα και του θαλάσσιου οικοσυστήματος της Κρήτης με την κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών διαχείρισης λυμάτων.</p>
<p>Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα</p>	<p>Υπάρχει συμπληρωματικότητα με συναφείς δράσεις του προγράμματος ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ το οποίο θα χρηματοδοτήσει πιλοτικές παρεμβάσεις σε επιλεγμένες αστικές περιοχές αποσκοπώντας στην ολιστική διαχείριση του πόσιμου νερού.</p>

Βασικές ομάδες-στόχοι	Βασικές ομάδες-στόχοι είναι κάτοικοι και επισκέπτες της Περιφέρειας Κρήτης.
Ειδικός Στόχος	ΕΣ6: Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης [2.vii].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Οι πράσινες υποδομές σε συνδυασμό με άλλες πρακτικές δύνανται να αντιμετωπίσουν φυσικές καταστροφές και ακραία καιρικά φαινόμενα εφόσον ως πολυλειτουργικά συστήματα (π.χ. απορροή όμβριων υδάτων, μείωση ορμής υδάτων – απορρόφηση από το έδαφος, μείωση εκπομπών CO₂). Επομένως, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο για την ενίσχυση της αστικής ανθεκτικότητας. Τα πλεονεκτήματά τους τις καθιστούν ολοένα και πιο αναγκαίες στο αστικό περιβάλλον, για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων της αστικοποίησης, της ανθρώπινης δραστηριότητας και της κλιματικής αλλαγής.</p> <p>Στο Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή αναδεικνύεται η ανάγκη προσαρμογής των κοινόχρηστων χώρων των αστικών κέντρων στην κλιματική αλλαγή με ανάπτυξη βιοκλιματικών υποδομών, αύξηση του αστικού πρασίνου και την εν γένει ενίσχυση των πράσινων υποδομών.</p> <p>Ο συγκεκριμένος Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει να αντιμετωπίσει τις βασικές περιβαλλοντικές προκλήσεις των αστικών και ημιαστικών κέντρων της Κρήτης υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής και της συγκέντρωσης πληθυσμού με την ενίσχυση των πράσινων υποδομών. Ως εκ τούτου, επιδιώκει αύξηση του αστικού πρασίνου και βελτίωση της αναλογίας του με το δομημένο χώρο, μέριμα για την αστική βιοποικιλότητα σε συμφωνία με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και ανάπτυξη/προώθηση βιοκλιματικών υποδομών στον δημόσιο χώρο, και βελτίωση του θερμικού περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της Κρήτης.</p>
Πεδία παρέμβασης	Το αναμενόμενο πεδία παρέμβασης από την υλοποίηση του στόχου είναι η προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές.
Δράση/εις	<p>■ Δ6.1. Πράσινες υποδομές στο αστικό περιβάλλον</p> <p>Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα βελτίωσης – αναβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της Περιφέρειας Κρήτης. Ενδεικτικά θα υλοποιηθούν Δράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ανάπλασης των κοινοχρήστων χώρων με ενισχυμένα πράσινα και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά (υψηλής θερμικής και ενεργειακής απόδοσης). ○ Ενίσχυσης των λοιπών πράσινων υποδομών.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Η αύξηση του αστικού πρασίνου και η βελτίωση της αναλογίας του με τον δομημένο χώρο, η μέριμα για την αστική βιοποικιλότητα και η ανάπτυξη/προώθηση βιοκλιματικών υποδομών στον δημόσιο χώρο με βάση το ΠΕΣΠΚΑ, θα συμβάλλουν στη βελτίωση της προσβασιμότητας σε περιβαλλοντικά αναβαθμισμένους κοινόχρηστους χώρους και στη βελτίωση του θερμικού περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της Κρήτης.</p> <p>Οι Δράσεις του εν λόγω Ειδικού Στόχου συνδέονται με τη μείωση των εκπομπών CO₂ και την κλιματική «ουδετερότητα» των αστικών περιοχών, καθώς και με τους στόχους που σχετίζονται με την προσαρμογή των πόλεων και των κτιρίων στην κλιματική αλλαγή. Επίσης προωθούν την ανάκαμψη, την ευημερία και την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας, προωθώντας ενισχύοντας τον κατασκευαστικό τομέα, τη βιομηχανία και το αστικό περιβάλλον.</p>

Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Ο Ειδικός Στόχος λειτουργεί συμπληρωματικά στο πρόγραμμα ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ και RRF, τα οποία θα χρηματοδοτήσουν συναφείς παρεμβάσεις στρατηγικού χαρακτήρα σε μεγάλα αστικά κέντρα.
Βασικές ομάδες-στόχοι	Βασικές ομάδες-στόχοι είναι κάτοικοι και επισκέπτες των αστικών κέντρων της Περιφέρειας Κρήτης.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ7: Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και στη διασυνοριακή κινητικότητα [3.ii].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Οι υποδομές μεταφορών της Κρήτης χαρακτηρίζονται από χαμηλή απόδοση, ενώ σημαντική πρόκληση αποτελεί η ελλιπής οδική ασφάλεια δεδομένου ότι, η Κρήτη καταγράφει από τους μεγαλύτερους αριθμούς θανάτων από τροχαία ατυχήματα ανά εκατομμύριο κατοίκων στην ΕΕ, τα έτη 2018 (84), 2016 (100), 2015 (105) και 2014 (95). Παρότι από το 2014 έως το 2019 η μείωση ατυχημάτων στην Κρήτη (-18%) είναι μεγαλύτερη από εκείνη της χώρας (-13%), η αναλογία των θανατηφόρων επί του συνόλου των ατυχημάτων στην Κρήτη (28%) είναι πολλαπλάσια της χώρας (6%). Οι ενδοπεριφερειακές διαφοροποιήσεις στους δείκτες απόδοσης και οδικής ασφάλειας δημιουργούν άμεσες και συνεχιζόμενες ανάγκες για αναβάθμιση του Εθνικού και Περιφερειακού δικτύου που συνδέει το ΔΕΔ-Μ με παραγωγικές περιοχές (τουρισμός/αγροτικός τομέας) καθώς και βελτίωση των επιπέδων παθητικής και ενεργητικής οδικής ασφάλειας αυτού.</p> <p>Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ), με ορίζοντα το 2037 και η 1η αναθεώρηση του ΣΠΕΜ λαμβάνοντας υπόψη και τις προτεραιότητες που τίθενται σε περιφερειακό επίπεδο, εξειδικεύουν τους οδικούς άξονες προτεραιότητας του Εθνικού και Περιφερειακού οδικού Δικτύου της Κρήτης, οι οποίοι χρήζουν αναβάθμισης.</p> <p>Η διασφάλιση ασφαλούς και αποδοτικής λειτουργίας (με όρους απαιτούμενου χρόνου μετακίνησης) του οδικού δικτύου της Κρήτης ενισχύεται με την ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή υποδομών λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για Βιώσιμη και Έξυπνη Κινητικότητα (Sustainable and Smart Mobility Strategy SSMS, το στόχο fit for 55 και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Οδική Ασφάλεια 2021-2027. Βασική προϋπόθεση είναι η ανάπτυξη ευφυών συστημάτων μεταφορών (ITS) στο οδικό δίκτυο.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει μείωση του χρόνου μετακίνησης επιβατών και εμπορευμάτων, (β) αύξηση της κινητικότητας ανθρώπων και αγαθών, (γ) βελτίωση της προσβασιμότητας. Ως προς την ενίσχυση της ασφάλειας, μείωση θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων και συμμόρφωση με διεθνή πρότυπα σε όλο το σύστημα των μεταφορικών υπηρεσιών.</p>
Πεδία παρέμβασης	<p>Το αναμενόμενο πεδίο παρέμβασης του στόχου είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Άλλες νέες ή αναβαθμισμένες εθνικές και περιφερειακές οδοί και οδοί τοπικής πρόσβασης. ■ Άλλες ανακατασκευές και εκσυγχρονισμοί οδών (αυτοκινητοδρόμων, εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών οδών).
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ7.1. Συμπλήρωση/αναβάθμιση του εθνικού και περιφερειακού οδικού δικτύου. <p>Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η αναβάθμιση του εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου της Κρήτης που συνδέει το ΔΕΔ-Μ με παραγωγικές περιοχές (τουρισμός/αγροτικός τομέας) καθώς και η εξασφάλιση της οδικής ασφάλειας αυτού.</p>
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Η δράση επιδιώκει να συμβάλει στην επίτευξη του Ειδικού Στόχου μέσω της εξασφάλισης καλής ποιότητας υπηρεσιών μετακίνησης επιβατών και μεταφοράς προϊόντων/ εμπορευμάτων με έμφαση στην ασφάλεια με μείωση των τροχαίων ατυχημάτων, το χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, αναφορικά με τις εκπομπές CO ² και τη μείωση χρόνου μετακίνησης. Επιδιώκει περαιτέρω τη βελτίωση της συνδεσιμότητας με

	διοικητικά κέντρα σε όρους χρονοαπόστασης, την αποσυμφόρηση αστικών κέντρων, με την υλοποίηση παρακάμψεων καθώς και την ανάπτυξη ευφών συστημάτων μεταφορών (ITS) σε τμήματα του οδικού δικτύου όπου ενισχύεται ουσιαστικά η ασφάλεια και η αποδοτικότητα των αξόνων.
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Ο Ειδικός Στόχος λειτουργεί συμπληρωματικά με το πρόγραμμα «ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ» και «RRF» τα οποία επιδιώκουν την αναβάθμιση/κατασκευή του διευρωπαϊκού δικτύου της Κρήτης (ΒΟΑΚ), καθώς και λιμένων αυτής.
Βασικές ομάδες-στόχοι	Κάτοικοι, επιχειρήσεις και επισκέπτες της Περιφέρειας Κρήτης.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ8: Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης [4.ii].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, με δεδομένη την επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο για τις ηλικίες 4-5 ετών, τα νηπιαγωγεία στην Κρήτη αυξάνονται. Από το 2015, τα δημοτικά μειώνονται, τα γυμνάσια και τα λύκεια αυξάνονται. Το 45,5% των σχολικών μονάδων συγκεντρώνεται στις αστικές περιοχές. Στην Κρήτη λειτουργούν 40 Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης με 792 εγγεγραμμένους μαθητές κατατάσσοντας την 4^η μεταξύ των ελληνικών περιφερειών και για τα δύο μεγέθη (στοιχεία 2018/2019).</p> <p>Διαχρονικά βελτιώνεται ο δείκτης εγκατάλειψης της σχολικής εκπαίδευσης. Η Κρήτη κατατάσσεται 4^η στη χώρα, και 72^η ανάμεσα σε 307 ευρωπαϊκές Περιφέρειες (2018).</p> <p>Σε ότι αφορά στο ποσοστό των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με βάση στοιχεία EUROSTAT 2018, η Κρήτη κατατάσσεται 5^η κατά σειρά στη χώρα. Η αναλογία των νέων που δεν βρίσκονται σε εργασία ή σε εκπαίδευση και κατάρτιση μειώνεται κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες από το 2014 στο 2018.</p> <p>Οι επενδύσεις που έχουν υλοποιηθεί στην Κρήτη έχουν αναβαθμίσει τις υποδομές Α' βάρθμιας & Β' βάρθμιας εκπαίδευσης βελτιώνοντας το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών. Μεγαλύτερο έλλειμμα καταγράφεται σε υποδομές νηπιαγωγείων και ειδικών σχολείων και ακολουθούν οι υπόλοιπες βαθμίδες εκπαίδευσης. Στην Κρήτη, οι μεγαλύτερες ανάγκες σχολικών υποδομών καταγράφονται σε περιοχές αστικές ή ημιαστικές με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη, ειδικότερα για νηπιαγωγεία και ειδικά σχολεία, καθώς και σε περιοχές που επλήγησαν τα τελευταία χρόνια από φυσικές καταστροφές (πλημμύρες & σεισμούς). Η μεγάλη σεισμικότητα της περιφέρειας επιβάλλει την ενίσχυση της στατικής επάρκειας των σχολικών υποδομών οι οποίες γηράσκουν, προκειμένου να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη ασφάλεια.</p> <p>Ανάγκη αναβάθμισης/προσαρμογής των υποδομών της Γ' βάρθμιας εκπαίδευσης εξακολουθεί να υφίσταται λόγω θεσμικών αλλαγών, της μεγάλης συγκέντρωσης ΑΕΙ στην Κρήτη (τρία πανεπιστημιακά ιδρύματα χωροθετημένα στις μεγάλες πόλεις του νησιού) αλλά και της ισχυροποίησης της τηλεεκπαίδευσης που απαιτεί ενίσχυση των ψηφιακών υποδομών και συστημάτων. Το γερασμένο κτιριακό απόθεμα χρήζει αναβάθμισης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας του.</p> <p>Ο παρόντας Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών εκπαίδευσης, μέσω της αναβάθμισης των εκπαιδευτικών υποδομών χωρίς αποκλεισμούς, την ενίσχυση της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης καθώς και της ασφάλειας και προστασίας εκπαιδευόμενων και διδασκόντων.</p>
Πεδία παρέμβασης	Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης του στόχου είναι τα εξής:

	<ul style="list-style-type: none"> ■ Υποδομές προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. ■ Υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. ■ Υποδομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ8.1. Αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας Στο πλαίσιο της δράσης θα χρηματοδοτηθεί η αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας (κτίρια και εξοπλισμοί), ιδιαίτερα σε περιοχές με μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις. Μέσω της εν λόγω δράσης θα διασφαλίζονται: <ul style="list-style-type: none"> ○ Υποδομές που υποστηρίζουν ένα σύγχρονο σύστημα παιδικής φροντίδας. ○ Η επίτευξη των προϋποθέσεων ασφάλειας των χώρων παιδικής φροντίδας (πχ στατική επάρκεια, δημόσια υγεία). ○ Η αντιμετώπιση των αυξημένων αναγκών στέγασης παιδικής φροντίδας, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα και σε περιοχές με μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις. ■ Δ8.2. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών α' βάθμιας και β' βάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο της δράσης θα χρηματοδοτηθεί η αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών α' βάθμιας και β' βάθμιας εκπαίδευσης (κτίρια και εξοπλισμός), με προτεραιότητα στις υποδομές της α' βάθμιας εκπαίδευσης (νηπιαγωγεία και δημοτικά). Μέσω της εν λόγω δράσης θα διασφαλίζονται: <ul style="list-style-type: none"> ○ Εκπαιδευτικές υποδομές που εξυπηρετούν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος. ○ Η επίτευξη των προϋποθέσεων ασφάλειας των εκπαιδευτικών χώρων (πχ στατική επάρκεια, δημόσια υγεία κτλ). ○ Η κάλυψη των διαπιστωμένων αναγκών στις υποδομές εκπαίδευσης λόγω θεσμικών ρυθμίσεων (πχ. δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση Ν. 4521/2018). ○ Η αντιμετώπιση των αυξημένων πιέσεων για σχολικές μονάδες, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα. ■ Δ8.3. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών γ' βάθμιας εκπαίδευσης Στο πλαίσιο της δράσης θα χρηματοδοτηθεί η αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών γ' βάθμιας εκπαίδευσης (κτίρια και εξοπλισμός). Μέσω της εν λόγω δράσης θα διασφαλίζονται: <ul style="list-style-type: none"> ○ Εκπαιδευτικές υποδομές που εξυπηρετούν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου συστήματος γ' βάθμιας εκπαίδευσης. ○ Η επίτευξη των προϋποθέσεων ασφάλειας των κτιρίων των ΑΕΙ της Κρήτης (πχ στατική επάρκεια, δημόσια υγεία). ○ Η αντιμετώπιση των αναγκών σε κτίρια εκπαίδευσης και εξοπλισμό λόγω μετασχηματισμού/αναβάθμισης, προσθήκης νέων σχολών κλπ των ΑΕΙ της Κρήτης.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι παραπάνω δράσεις συνδράμουν στην υλοποίηση σύγχρονων συνθηκών εκπαίδευσης και ασφαλών υποδομών σε όλες τις βαθμίδες, καθώς και εξασφάλιση ικανών δομών παιδικής φροντίδας για να στηριχθεί η απασχόληση των γυναικών και γενικότερα των μελών των νέων οικογενειών/νοικοκυριών.</p>
<p>Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα</p>	<p>Ο Ειδικός Στόχος λειτουργεί συμπληρωματικά με το πρόγραμμα «ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ» και «RRF»(Άξονας 3.2).</p>

Βασικές ομάδες-στόχοι	Βασικές ομάδες-στόχοι είναι τα παιδιά, οι νέοι/ες, οι εκπαιδευτικοί και οι πολίτες της Περιφέρειας Κρήτης.
Ειδικός Στόχος	ΕΣ9: Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα [4.ν].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Ο δείκτης υγείας πληθυσμού της Κρήτης ενώ εμφάνισε σημαντική ανάκαμψη το 2016 συγκριτικά με το 2013, το 2019 εμφανίζει τάσεις μείωσης και αναδεικνύει την ανάγκη για διαρκώς βελτιούμενες σύγχρονες και ποιοτικές υπηρεσίες υγείας. Η Κρήτη κατατάσσεται 7^η Περιφέρεια της χώρας στο δείκτη νοσοκομειακές κλίνες ανά 100.000 κάτοικοι (Eurostat 2018).</p> <p>Οι επενδύσεις που έχουν υλοποιηθεί στην Κρήτη διαχρονικά έχουν αναβαθμίσει τις υποδομές όλων των βαθμίδων υγείας. Στον τομέα της υγείας ανάγκες καταγράφονται στην αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών των υγειονομικών δομών οι οποίες γηράσκουν, στην τεχνολογική αναβάθμιση του βιοιατρικού εξοπλισμού και των κινητών μονάδων υγείας όλων των βαθμίδων υγείας, στη συμπλήρωση/αναβάθμιση των υποδομών του δικτύου των Περιφερειακών και Πολυδύναμων Ιατρείων της ΠΦΥ, καθώς και στην αναβάθμιση των υποδομών του ΕΚΑΒ.</p> <p>Επιπλέον στην Κρήτη εμφανίζεται σχετική κάμψη ως προς την πληθυσμιακή δυναμική και ο αρνητικός ακαθάριστος ρυθμός φυσικής μεταβολής του πληθυσμού υποδηλώνει τάσεις γήρανσης. Η τάση γήρανσης και η κάμψη των ρυθμών ανανέωσης του πληθυσμού, με βάση τα στοιχεία της EUROSTAT, φαίνεται να διατηρούν στην Κρήτη σχετικά σταθερό το προσδόκιμο ζωής στα 82 έτη. Η διαχρονική αύξηση των ηλικιών άνω των 70 δημιουργεί την ανάγκη οργάνωσης δικτύου δομών ολοκληρωμένης υποστήριξης ηλικιωμένων καθώς και ενδυνάμωση του συστήματος ΠΦΥ. Η στρατηγική επιλογή της αποϊδρυματοποίησης και μετάβασης στη φροντίδα οικογένειας και κοινότητας των παιδιών και των ατόμων με αναπηρία δημιουργεί νέες ανάγκες για υποδομές στήριξης των παιδιών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.</p> <p>Η ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση των βρεφονηπιακών παιδικών σταθμών παραμένει, με στόχο την υποστήριξη των γυναικών και γενικά των μελών νέων νοικοκυριών για απασχόληση.</p> <p>Παραμένουν οι προκλήσεις για τη συμπλήρωση/αναβάθμιση των υποδομών για λοιπές δομές κοινωνικής φροντίδας/μέριμνας προκειμένου για την κάλυψη αναγκών ευπαθών ομάδων της Περιφέρειας στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο, με στόχο την παροχή αναβαθμισμένων υπηρεσιών φιλοξενίας, ημερήσιας φροντίδας ΑΜΕΑ, μεταναστών, παιδιών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ή ζουν σε συνθήκες φτώχειας, ΡΟΜΑ κ.λ.π.</p> <p>Συνεπώς, ο εν λόγω Ειδικός Στόχος επιδιώκει τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσω της αναβάθμισης και συμπλήρωσης των σχετικών υποδομών χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικών ομάδων και περιοχών, καθώς και στην αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων της τρέχουσας πανδημίας του Covid 19.</p>
Πεδία παρέμβασης	Αναμενόμενο πεδίο παρέμβασης του στόχου αποτελούν οι κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα, όπως ενδεικτικά οι ακόλουθες: <ul style="list-style-type: none">■ Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα.■ Υποδομές στον τομέα της υγείας.

	<ul style="list-style-type: none"> ■ Υγειονομικός εξοπλισμός. ■ Κινητά περιουσιακά στοιχεία στον τομέα της υγείας.
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ9.2. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας (κτίρια, εξοπλισμοί) για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών σε ευάλωτες ομάδες (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά, άστεγοι κλπ.). Μέσω της εν λόγω δράσης θα διασφαλίζονται: <ul style="list-style-type: none"> ○ Υποδομές που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου συστήματος υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας. ○ Η εκπλήρωση των προϋποθέσεων κοινωνικής ένταξης και καλής ποιότητας ζωής ευάλωτων ομάδων, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα. ■ Δ9.1. Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών υγείας. <ul style="list-style-type: none"> ○ Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών (κτίρια, εξοπλισμός) υγείας όλων των βαθμίδων, με προτεραιότητα στην ΠΦΥ και στις ειδικές κλίνες, καθώς και η προμήθεια κινητού εξοπλισμού (ασθενοφόρα και κινητές μονάδες) για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών υγείας στον πληθυσμό της Κρήτης και σε ευάλωτες ομάδες (ΑΜΕΑ, ψυχικά ασθενείς, παιδιά, κλπ.).
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Η προαναφερθείσες δράσεις θα συμβάλλουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (ΑΜΕΑ, άστεγοι, μετανάστες, απροστάτευτα ανήλικα παιδιά, ηλικιωμένοι, ΡΟΜΑ κλπ.). ■ Στην εξασφάλιση υποδομών που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου και βιώσιμου συστήματος δημόσιας υγείας με προτεραιότητα στην ΠΦΥ. ■ Στον περιορισμό των μετακινήσεων ασθενών σε νοσοκομεία της Αττικής. ■ Στην εξασφάλιση προϋποθέσεων για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών όπως η πανδημία covid-19 σε όλη την επικράτεια της Κρήτης.
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	<p>Ο Ειδικός Στόχος λειτουργεί συμπληρωματικά με το πρόγραμμα «ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ» και τις δράσεις: ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ και ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ του «RRF» (Άξονας 3.3) και ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ του «RRF» (Άξονας 3.4).</p>
Βασικές ομάδες-στόχοι	<p>Κάτοικοι και επισκέπτες της Περιφέρειας Κρήτης, Ευπαθείς ομάδες: ΑΜΕΑ, Ηλικιωμένοι, ΡΟΜΑ, Ανήλικα Παιδιά, Μετανάστες</p>

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ10: Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία [4.vi].</p>
----------------	---

<p>Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μουσεία της Κρήτης αποτελούν σημαντικούς πόλους έλξης επισκεπτών με διαχρονικά αυξανόμενη επισκεψιμότητα.</p> <p>Σημαντικά μνημεία προτείνονται για ένταξη στον κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, όπως :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Τα Μινωικά ανακτορικά κέντρα ■ Οι οχυρώσεις προμαχωνικού τύπου, όπου περιλαμβάνονται τα νέα ενετικά τείχη του Ηρακλείου και οι Βενετσιάνικες οχυρώσεις των Χανίων ■ Το φρούριο της Σπιναλόγκας <p>Σημαντικές προκλήσεις στον τομέα του πολιτισμού παραμένουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η ενίσχυση/συμπλήρωση και αξιοποίηση της πολυεπίπεδης μουσειακής υποδομής. ■ Η ανάδειξη, αξιοποίηση και ενοποίηση των μνημειακών συνόλων και αρχαιολογικών χώρων υψηλής επισκεψιμότητας και η διασύνδεσή τους με την τοπική οικονομία και κοινωνία ενισχύοντας και τον τουρισμό ποιότητας. ■ Η προστασία των μνημειακών συνόλων από την κλιματική αλλαγή. ■ Η αξιοποίηση των ΤΠΕ για την ανάδειξη του μνημειακού πλούτου . ■ Η ενίσχυση των υποδομών σύγχρονου πολιτισμού. ■ Η ανάδειξη ανενεργών ιστορικών και διατηρητέων κτιρίων για τη φιλοξενία χρήσεων προστιθέμενης αξίας στον πολιτισμό και την τοπική οικονομία. ■ Η προβολή του πολιτιστικού πλούτου και του φυσικού περιβάλλοντος της Κρήτης διεθνώς. <p>Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου επιδιώκεται η προβολή των φυσικών και πολιτισμικών πόρων της Κρήτης, στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Τουριστικής Προβολής και Τουριστικής Ανάπτυξης με στόχο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Την ενημέρωση της παγκόσμιας αγοράς για τις δυνατότητες που παρέχει η Κρήτης ως τουριστικός προορισμός, με σεβασμό των θεμάτων ασφάλειας και προστασίας . ■ Τη διεύρυνση των αγορών και της τουριστικής περιόδου. <p>Ο Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει τη διασύνδεση του ιστορικού/πολιτιστικού κεφαλαίου της Κρήτης με την τοπική οικονομία, την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τουριστικού προορισμού εμπειρίας και την εδραίωσή της ως ανταγωνιστικής περιφέρειας στη διεθνή αγορά.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης της υλοποίησης του στόχου είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής παρουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού. ■ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ10.1. Τουριστική Προβολή

	<p>Στο πλαίσιο της δράσης θα πραγματοποιηθεί η προβολή των φυσικών και πολιτισμικών πόρων της Κρήτης, στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Τουριστικής Προβολής και Τουριστικής Ανάπτυξης. Μέσω της εν λόγω δράσης θα επιδιώκεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Η ενημέρωση της παγκόσμιας αγοράς για τις δυνατότητες που παρέχει η Κρήτης ως τουριστικός προορισμός, με σεβασμό των θεμάτων ασφάλειας και προστασίας. ○ Η διεύρυνση των αγορών και της τουριστικής περιόδου. <p>■ Δ10.2. Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος</p> <p>Στο πλαίσιο της δράσης θα πραγματοποιηθεί η προστασία και ανάδειξη του πολιτισμικού αποθέματος της Κρήτης, μέσω της συμπλήρωσης των υποδομών των αρχαιολογικών μουσείων, την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων υψηλής επισκεψιμότητας, την εξασφάλιση προϋποθέσεων παροχής υπηρεσιών υποδοχής, εξυπηρέτησης και περιήγησης του επισκέπτη και την ανάδειξη ανενεργών ιστορικών και διατηρητέων κτιρίων για τη φιλοξενία χρήσεων προστιθέμενης αξίας στον πολιτισμό και την τοπική οικονομία. Μέσω της εν λόγω δράσης θα επιδιώκεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Κρήτης και τη διασύνδεσή τους με την τοπική οικονομία. ○ Η συμπλήρωση και ανάδειξη του δικτύου των αρχαιολογικών μουσείων της Κρήτης ○ Η ανάδειξη διατηρητέου κτιριακού αποθέματος που κινδυνεύει να καταστραφεί προς όφελος του πολιτισμού και της περιφερειακής ανάπτυξης.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι παραπάνω δράσεις θα συμβάλλουν στην προστασία, ανάδειξη και ενιαία προβολή του ιστορικού/πολιτιστικού κεφαλαίου της Κρήτης και στη διασύνδεσή του με την τοπική οικονομία. Ως εκ τούτου, αναμένεται να ενισχύσει την ελκυστικότητα της Περιφέρειας ως τουριστικού προορισμού εμπειρίας και την εδραίωση της Κρήτης ως ανταγωνιστικού προορισμού στη διεθνή αγορά.</p>
<p>Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα</p>	<p>Ο Ειδικός Στόχος λειτουργεί συμπληρωματικά με τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις του ΣΠ5 και τα προγράμματα: Ψηφιακός Μετασχηματισμός και RRF (Άξονας 4.6).</p>
<p>Βασικές ομάδες-στόχοι</p>	<p>Κάτοικοι και επισκέπτες της Περιφέρειας Κρήτης.</p>

<p>Ειδικός Στόχος</p>	<p>ΕΣ11: Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια άνεργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας [4.α].</p>
<p>Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Το ποσοστό ανεργίας στην Κρήτη σημείωσε υψηλές τιμές τα χρόνια της οικονομικής ύφεσης (2009-2015). Ωστόσο, παρέμεινε μικρότερο από τον Εθνικό Μέσο Όρο. Την περίοδο 2015-2019 η ανεργία μειώνεται με πολύ μεγαλύτερους ρυθμούς σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα (51,6% έναντι 30%). Την περίοδο 2019 – 2020 αυξάνεται υπερβαίνοντας για πρώτη φορά την εθνική μέση τιμή (16,3%). Η πανδημία COVID-19 επέφερε μείωση στην τουριστική κίνηση και απώλεια κυρίως εποχικών θέσεων εργασίας. Η μακροχρόνια ανεργία ακολουθεί τις τάσεις της χώρας και της ΕΕ.</p>

	<p>Στην Κρήτη ο ρυθμός μεταβολής των φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας την περίοδο 2019-2021 παρουσιάζει μεν αυξητικές τάσεις αλλά παραμένει χαμηλότερος από τον μέσο όρο της Χώρας (7%). Μόνο 6 νέοι φορείς ενεγράφησαν στο γενικό μητρώο φορέων ΚΑΛΟ το 2021.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος θα υποστηρίξει την ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης, την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με ενίσχυση επενδύσεων σε κλάδους αιχμής της έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και τη συνέχιση της λειτουργίας του Περιφερειακού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας, συμπληρωματικά με τον Εθνικό Μηχανισμό.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης της υλοποίησης του στόχου είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση. ■ Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων. ■ Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, ώστε αξιολογούνται και να προβλέπονται οι ανάγκες σε δεξιότητες να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και εξατομικευμένη βοήθεια.
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ11.1. Δράσεις συμβουλευτικής-κατάρτισης-πιστοποίησης- πρακτικής άσκησης-mentoring ανέργων. Η δράση αφορά στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης της Κρήτης μέσω δράσεων συμβουλευτικής – κατάρτισης – πιστοποίησης - πρακτικής άσκησης - mentoring, για απόκτηση δεξιοτήτων που ενισχύουν τη δυνατότητα απασχόλησης, με προτεραιότητα σε τομείς της περιφερειακής οικονομίας που σχετίζονται τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. ■ Δ11.2. Ενίσχυση κοινωνικών επιχειρήσεων. Η δράση αφορά στην προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με ενίσχυση επενδύσεων σε κλάδους αιχμής της έξυπνης εξειδίκευσης. Στο πλαίσιο της Εθνικής Πολιτικής ΚΑΛΟ, αλλά και της Περιφερειακής Στρατηγικής θα υποστηριχθεί η κοινωνική επιχειρηματικότητα στους τομείς: <ul style="list-style-type: none"> ○ Τουρισμός εμπειρίας και γενικότερα υπηρεσίες του τουριστικού κλάδου. ○ Αγροδιατροφή. ○ Υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας, εκπαίδευση. ○ Φυσικό περιβάλλον & πράσινες τεχνολογίες. ○ Κυκλική οικονομία. ○ Οικοτεχνία / χειροτεχνία. ■ Δ11.3. Περιφερειακός Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας. Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας του Περιφερειακού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας, συμπληρωματικά με τον Εθνικό Μηχανισμό.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι παραπάνω δράσεις θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της απασχόλησης και της αυτοαπασχόλησης στην Περιφέρεια Κρήτης, στην προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με ενίσχυση επενδύσεων σε κλάδους αιχμής της έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και στη συνέχιση της λειτουργίας του Περιφερειακού Μηχανισμού Παρακολούθησης της Αγοράς Εργασίας, συμπληρωματικά με τον Εθνικό Μηχανισμό.</p>

Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Ο Ειδικός Στόχος εναρμονίζεται με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και το Σχέδιο Δράσης αυτής. Ειδικότερα εντάσσεται στον Επιχειρησιακό Άξονα 3 «Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση» : Προτεραιότητα Πολιτικής 3.2.: «Επαγγελματική κατάρτιση / εκπαίδευση». Υπάρχει συμπληρωματικότητα με τα προγράμματα: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ και RRF.
Βασικές ομάδες-στόχοι	Άνεργοι και εργαζόμενοι της περιφέρειας Κρήτης.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ12: Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες [4.στ].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου χρηματοδοτείται η πρόσβαση σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας (δράση εναρμόνισης από το 2022 και μετά) που επιδιώκει την καλύτερη ισορροπία εργασίας/ζωής για τα μέλη των νέων οικογενειών και ιδιαίτερα των γυναικών, η ανεργία των οπιοίων στην Κρήτη καταγράφει ποσοστό 60% του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων (ΟΑΕΔ, 2014-2020).</p> <p>Επιπλέον χρηματοδοτείται δράση υποστήριξης των μαθητών ΑΜΕΑ και μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο με στόχο την καθολική πρόσβαση των παιδιών σε υπηρεσίες εκπαίδευσης και την κοινωνική τους ένταξη.</p> <p>Η δράση είναι συναφής με τις Κατευθυντήριες γραμμές για την Απασχόληση (2020), τη Σύσταση του Συμβουλίου της 15ης Φεβρουαρίου 2016 για την ένταξη των μακροχρονίως ανέργων στην αγορά εργασίας, τη Σύσταση του Συμβουλίου (22.05.2019) σχετικά με συστήματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας, την Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία «Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια», καθώς και την Εγγύηση για το παιδί (Child Guarantee), ειδικότερα για δωρεάν εκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα των πιο ευάλωτων παιδιών που ζουν σε επισφαλή οικογενειακή κατάσταση ή παιδιών με αναπηρίες και ειδικές ανάγκες.</p> <p>Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου προωθείται η στήριξη της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και η ισότιμη πρόσβαση και ένταξη παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.</p>
Πεδία παρέμβασης	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης από την υλοποίηση του στόχου είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (εξαιρουμένων των υποδομών). ■ Στήριξη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών).
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ12.1. Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση για παιδιά σε ανάγκη και ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά (Νέα εναρμόνιση από 2022 και μετά). <p>Η δράση αφορά στην παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί-βρεφονηπιακοί σταθμοί κλπ.) για άτομα που έχουν ευθύνη παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ, σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό. Η δράση θα εφαρμοστεί στην περίοδο 2022 και μετά. Η δράση, επιπλέον υποστηρίζει την καλύτερη ισορροπία εργασίας/ζωής για</p>

	<p>τα μέλη των νέων οικογενειών και ιδιαίτερα των γυναικών, η ανεργία των οποίων στην Κρήτη καταγράφει ποσοστό 60% του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων (ΟΑΕΔ, 2014-2020).</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Δ12.2. Ανάπτυξη και ενδυνάμωση διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/ μαθητριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση. Η δράση δίνει τη δυνατότητα ενσωμάτωσης και εξασφάλισης της προσβασιμότητας όλων των μαθητών στο κοινωνικό γίγνεσθαι με αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. ■ Δ12.3. Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) ΣΤΕΜ. Η δράση αφορά στην ενίσχυση παιδιών γυμνασίου χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Αναμενόμενη συμβολή των άνωθι δράσεων στη επίτευξη του ΕΣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Η υποστήριξη της πρόσβασης σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας θα συμβάλει στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας των εχόντων τη φροντίδα παιδιών (κυρίως γυναικών). ■ Η υποστήριξη μαθητών ΑΜΕΑ και μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο θα συμβάλει στην κοινωνική ένταξη και καθολική πρόσβαση των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού στη δημόσια εκπαίδευση. ■ Η υποστήριξη μαθητών γυμνασίου χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων.
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	<p>Ο Ειδικός Στόχος εναρμονίζεται με (α) την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και το Σχέδιο Δράσης αυτής. Ειδικότερα εντάσσεται στον Επιχειρησιακό Άξονα 2: «Πρόσβαση σε υπηρεσίες» και στην Προτεραιότητα Πολιτικής 2.5: «Υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, αγωγής και εκπαίδευσης» και (β) με το Εθνικό σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.</p> <p>Υπάρχει συμπληρωματικότητα με τους Ειδικούς Στόχους 4ii (ΕΤΠΑ) και 4ιβ (ΕΚΤ+) του προγράμματος, καθώς και με τα προγράμματα: ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ και RRF.</p>
Βασικές ομάδες-στόχοι	<p>Παιδιά που δέχονται υπηρεσίες μέριμνας - Άτομα που αποδεσμεύονται από την φροντίδα εξαρτημένων ατόμων</p>

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ13: Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων, και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες [4.η].</p>
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου χρηματοδοτείται η πρόσβαση σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας (δράση εναρμόνισης 2021-2022) που επιδιώκει την καλύτερη ισορροπία εργασίας/ζωής για τα μέλη των νέων οικογενειών και ιδιαίτερα των γυναικών, η ανεργία των οποίων στην Κρήτη καταγράφει ποσοστό 60% του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων (ΟΑΕΔ, 2014-2020).</p> <p>Η δράση είναι συναφής με τις Κατευθυντήριες γραμμές για την Απασχόληση (2020), τη Σύσταση του Συμβουλίου της 15ης Φεβρουαρίου 2016 για την ένταξη των μακροχρονίως ανέργων στην αγορά εργασίας, τη Σύσταση του Συμβουλίου (22.05.2019) σχετικά με συστήματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υψηλής ποιότητας, την Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία «Ανανέωση της δέσμευσης για</p>

	<p>μία Ευρώπη χωρίς εμπόδια», καθώς και την Εγγύηση για το παιδί (Child Guarantee) ειδικότερα για δωρεάν προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα των πιο ευάλωτων παιδιών που ζουν σε επισφαλή οικογενειακή κατάσταση ή παιδιών με αναπηρίες και ειδικές ανάγκες.</p>
Πεδία παρέμβασης	<p>Αναμενόμενο πεδίο παρέμβασης από την υλοποίηση του στόχου αποτελούν τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Προώθηση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα και στη φροντίδα εξαρτώμενων προσώπων. ■ Προώθηση της ισορροπίας των ίσων ευκαιριών και της ενεργούς συμμετοχής στην κοινωνία.
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ13.1. Προσχολική φροντίδα για παιδιά που διαβιούν ή κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ (μέτρα εναρμόνισης 2021-22). ■ Δ13.2. Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτούσων ομάδων (π.χ. παιδιά, ΑΜΕΑ) στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς. ■ Δ13.3. Δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και άρση του αποκλεισμού. ■ Δ13.4. Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Στο πλαίσιο αυτό, οι παραπάνω δράσεις αναμένεται να συμβάλλουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Στη βελτίωση της απασχολησιμότητας των γυναικών. ■ Στην ενεργό συμμετοχή μειονεκτούσων ομάδων σε δραστηριότητες με στόχο την κοινωνική τους ένταξη. ■ Στην ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας των φορέων που δραστηριοποιούνται στην προώθηση δράσεων κοινωνικής ένταξης. <p>Ο Ειδικός Στόχος συμβάλει επίσης στη διασφάλιση της ενεργούς γήρανσης και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των ηλικιωμένων, μέσω της απόκτησης βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων αλλά και τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες.</p>
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	<p>Ο Ειδικός Στόχος εναρμονίζεται με (α) την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και το Σχέδιο Δράσης αυτής. Ειδικότερα εντάσσεται στον Επιχειρησιακό Άξονα 2: «Πρόσβαση σε υπηρεσίες» και στην Προτεραιότητα Πολιτικής 2.5.: «Υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης, αγωγής και εκπαίδευσης» (Μέτρο 2.5.1.: Παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προσχολικής εκπαίδευσης σε παιδιά, και (β) το Εθνικό σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.</p> <p>Υπάρχει συμπληρωματικότητα με τον Ειδικό Στόχο 4.1α, ο οποίος ενισχύει δράσεις πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, καθώς και το πρόγραμμα RRF.</p>
Βασικές ομάδες-στόχοι	Άτομα που αποδεσμεύονται από την φροντίδα εξαρτημένων ατόμων – Μειονεκτούσες Ομάδες πληθυσμού

Ειδικός Στόχος	ΕΣ14: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών [4.θ].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	Το 2021 στην Κρήτη καταγράφονται 1.441 εκκρεμή αιτήματα που αφορούν στην κατηγορία αδειών διαμονής «Οικογενειακής Επανάμωσης» επί 64.427 αιτημάτων στο σύνολο της χώρας, ενώ οι διαμένοντες σε εστίες και αιτούντες άσυλο ανέρχονται σε 973 (0,2% επί του πληθυσμού)

	<p>της Κρήτης) (Ενημερωτικό Σημείωμα Β, Νόμιμη Μετανάστευση 01/2021 & Ενημερωτικό Σημείωμα Α, Αιτούντες Άσυλο, 02/2021, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 02/2021).</p> <p>Η ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα και η πρόσβαση στην αγορά εργασίας των υπηκόων τρίτων χωρών αποτελούν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ταυτόχρονα, τα στοιχεία δείχνουν ότι εξακολουθεί να υπάρχει σημαντικό και αυξανόμενο κοινωνικοοικονομικό χάσμα μεταξύ των ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο και της κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, η συμμετοχή στην αγορά εργασίας ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο παρεμποδίζεται από διάφορες συναφείς προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της περιορισμένης γνώσης της ελληνικής γλώσσας, της έλλειψης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση που οδηγεί σε χαμηλά εκπαιδευτικά αποτελέσματα και του σχολικού διαχωρισμού, όπως αναφέρουν οι εκθέσεις της EL Country για το 2019 και το 2020.</p> <p>Οι ΟΤΑ Α βαθμού συγκαταλέγονται μεταξύ των φορέων που καλούνται να προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, πρόσβασης στην αγορά εργασίας στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη, λαμβάνοντας υπόψη τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων υπηκόων τρίτων χωρών.</p> <p>Στον παρόντα Ειδικό Στόχο υπάγονται δράσεις υποστήριξης των μεταναστών και πολιτών τρίτων χωρών, όσον αφορά στην πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας και σε υπηρεσίες υγείας.</p>
Πεδία παρέμβασης	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης από την υλοποίηση του στόχου είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των υπηκόων τρίτων χωρών στην απασχόληση. ■ Κοινωνική ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών.
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ14.1. Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας. Η δράση αφορά στην υποστήριξη των υπηκόων τρίτων χωρών μέσω ολοκληρωμένων δράσεων ένταξης στην αγορά εργασίας όπως η εξατομικευμένη υποστήριξη, συμβουλευτική, καθοδήγηση και πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. ■ Δ14.2. Παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης σε υπηρεσίες υγείας. Η δράση αφορά στην καλύτερη πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών σε υπηρεσίες υγείας μέσω παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	<p>Οι προαναφερθείσες δράσεις συμβάλλουν στην κοινωνικοοικονομική ένταξη μεταναστών και υπηκόων τρίτων χωρών στην κοινωνία, στην αγορά εργασίας και σε υπηρεσίες υγείας, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου.</p>
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	<p>Ο Ειδικός Στόχος εναρμονίζεται με (α) την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και το Σχέδιο Δράσης αυτής : Επιχειρησιακός Άξονας 3 «Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση».</p> <p>Υπάρχει συμπληρωματικότητα με τους Ειδικούς Στόχους 4στ (εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς) και 4.1α (πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας) του προγράμματος καθώς και με το RRF.</p>
Βασικές ομάδες-στόχοι	<p>Μετανάστες, υπήκοοι τρίτων χωρών</p>

Ειδικός Στόχος ΕΣ15: Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των ΡΟΜΑ [4.1].

<p>Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Στην Περιφέρεια Κρήτης οι Ρομά δεν αποτελούν αριθμητικά σημαντικό τμήμα του πληθυσμού της. Ανέρχονται περίπου στα 2000 άτομα. Η μεγαλύτερη και πιο αξιοσημείωτη συγκέντρωση πληθυσμού παρατηρείται στην Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου και συγκεκριμένα στο Δήμο Ηρακλείου. Έξι οικισμοί βρίσκονται στην Κρήτη, ο μεγαλύτερος στο Δήμο Ηρακλείου και μικρότεροι στα Χανιά, Ρέθυμνο και Ιεράπετρα. Σε όλες τις περιπτώσεις οι οικισμοί έχουν αναπτυχθεί στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων. Εκτός των οικισμών, πληθυσμός Ρομά συναντάται εντός του αστικού ιστού τόσο στο Ηράκλειο όσο και στα Χανιά και το Ρέθυμνο.</p> <p>Η εικόνα των οικισμών παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά με την υπόλοιπη Ελλάδα στους τομείς των υποδομών με σημαντικές ελλείψεις στην ύδρευση, αποχέτευση και διαχείριση απορριμμάτων. Σημαντικά προβλήματα καταγράφονται στην πρόσβαση των ΡΟΜΑ στην εκπαίδευση και την απασχόληση.</p> <p>Οι ΟΤΑ Α βαθμού συγκαταλέγονται μεταξύ των φορέων που καλούνται να προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, πρόσβασης στην αγορά εργασίας και βελτίωσης των υπηρεσιών διαβίωσης στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για τους ΡΟΜΑ και της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη λαμβάνοντας υπόψη τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην πολυμορφία των Ρομά, τις ειδικές ανάγκες των γυναικών, των νέων και των παιδιών.</p> <p>Στον πλαίσιο του Ειδικού Στόχου περιλαμβάνονται δράσεις που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη και ενίσχυση της απασχολησιμότητας των ΡΟΜΑ, καθώς και στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων δημόσιας υγείας και κατάλληλων συνθηκών στέγασης, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική ΡΟΜΑ. Στις δράσεις, εκτός των άλλων, συμπεριλαμβάνονται τόσο η καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού, όσο και η εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας. Ο συγκεκριμένος ΕΣ εμφανίζει συμπληρωματικότητα με τον αντίστοιχο ΕΣ 16, ο οποίος περιλαμβάνει δράσεις κοινωνικής ένταξης.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<p>Αναμενόμενο πεδίο παρέμβασης από την υλοποίηση του ΕΣ είναι η βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι ΡΟΜΑ, στην εκπαίδευση και στην απασχόληση, καθώς και η προώθηση της κοινωνικής ένταξής τους.</p>
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ15.1. Στήριξη της αυτοαπασχόλησης σε Ρομά (ΝΘΕ). Η δράση αφορά στην υποστήριξη των ΡΟΜΑ μέσω ολοκληρωμένων δράσεων ένταξης στην αγορά εργασίας όπως η εξατομικευμένη υποστήριξη, συμβουλευτική, καθοδήγηση και πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και γενικότερα δράσεις για αυτοαπασχόληση. ■ Δ15.2. Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των ΡΟΜΑ στην αγορά εργασίας. Η δράση αφορά στην υποστήριξη των ΡΟΜΑ μέσω ολοκληρωμένων δράσεων ένταξης στην αγορά εργασίας όπως η εξατομικευμένη υποστήριξη, συμβουλευτική, καθοδήγηση και πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και γενικότερα δράσεις για απασχόληση. ■ Δ15.3. Ομάδες βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης ΡΟΜΑ. ■ Η δράση αφορά στη βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης των ΡΟΜΑ στους οικισμούς που έχουν αναπτύξει μέχρι να καταστεί εφικτό ο πληθυσμός Ρομά σταδιακά να ενταχθεί πλήρως στον ευρύτερο αστικό και κοινωνικό ιστό. Επισημαίνεται ότι η βελτίωση Συνθηκών Διαβίωσης αποτελεί το πρώτο στάδιο για τις περιοχές έως ότου αναπτυχθούν Οργανωμένοι Χώροι Μετεγκατάστασης ή και διασποράς στον αστικό ιστό.
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Οι δράσεις συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη και ενίσχυση της απασχολησιμότητας των ΡΟΜΑ, καθώς και στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων δημόσιας υγείας και κατάλληλων συνθηκών στέγασης, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική των ΡΟΜΑ.</p>

Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Υπάρχει συμπληρωματικότητα με τις δράσεις των Ειδικών Στόχων 4στ και 4ια.
Βασικές ομάδες-στόχοι	ΡΟΜΑ

Ειδικός Στόχος	<p>ΕΣ16: Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης [4.ια].</p>
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	<p>Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, μεταξύ 2018 και 2019, ο δείκτης του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROE) μειώθηκε από 37% σε 31,6%. Αντίθετα ο δείκτης της ακραίας υλικής αποστέρησης αυξήθηκε από το 17,6% στο 18,9%. Ο δείκτης του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει υψηλός. Το 1/3 των ατόμων ηλικίας 18-59 ετών αντιμετωπίζει συνθήκες φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.</p> <p>Ο δείκτης υγείας πληθυσμού ενώ εμφάνισε σημαντική ανάκαμψη το 2016 συγκριτικά με το 2013, το 2019 δείχνει τάση μείωσης και αναδεικνύει την ανάγκη για διαρκώς βελτιούμενες, σύγχρονες και ποιοτικές υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στην Περιφέρεια.</p> <p>Οι δράσεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του ειδικού στόχου συμβάλλουν στην ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης ευπαθών ομάδων και πολιτών που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες καθώς και σε υπηρεσίες ολοκληρωμένης φροντίδας υγείας και περίθαλψης.</p> <p>Διατηρείται και επεκτείνεται το δίκτυο των Κέντρων Κοινότητας με διευρυμένες πλέον αρμοδιότητες, μετονομαζόμενο σε δίκτυο Κοινωνικών Κέντρων. Συνεχίζεται η υποστήριξη της λειτουργίας των ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ και ΣΥΔ για ΑΜΕΑ, ενώ επεκτείνεται η φιλοσοφία των ΣΥΔ και στους Ηλικιωμένους.</p> <p>Οι δράσεις υποστήριξης των δομών ηλικιωμένων εναρμονίζονται με τις κατευθυντήριες αρχές για την ενεργό γήρανση και την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών.</p> <p>Οι δράσεις υποστήριξης των δομών ΑΜΕΑ εναρμονίζονται με τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την κατεύθυνση της αποϊδρυματοποίησης με την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία σε ότι αφορά τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και την Ετήσια Έκθεση (2020) του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.</p> <p>Διατηρείται το δίκτυο των δομών υποστήριξης των γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας (κέντρα συμβουλευτικής και ξενώνες). Η δράση εναρμονίζεται με τις κατευθυντήριες οδηγίες για την ισότητα των φύλων.</p> <p>Συνεπώς, στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου επιδιώκεται η ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης ευπαθών ομάδων και πολιτών που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και σε υπηρεσίες ολοκληρωμένης φροντίδας υγείας και περίθαλψης. Παράλληλα, διατηρείται και επεκτείνεται το δίκτυο των Κέντρων Κοινότητας με</p>

	<p>διευρυμένες πλέον αρμοδιότητες, μετονομαζόμενο σε δίκτυο Κοινωνικών Κέντρων. Συνεχίζεται η υποστήριξη της λειτουργίας των ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ και ΣΥΔ για ΑΜΕΑ, ενώ επεκτείνεται η φιλοσοφία των ΣΥΔ και στους Ηλικιωμένους.</p> <p>Στον ΕΣ περιλαμβάνονται οι δράσεις υποστήριξης των δομών ηλικιωμένων που εναρμονίζονται με τις κατευθυντήριες αρχές για την ενεργό γήρανση και την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών, καθώς και οι δράσεις υποστήριξης των δομών ΑΜΕΑ που εναρμονίζονται με τις Ευρωπαϊκές Συστάσεις για το σεβασμό των Κοινωνικών και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, την κατεύθυνση της αποϊδρυματοποίησης με την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία σε ότι αφορά τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και την Ετήσια Έκθεση (2020) του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.</p> <p>Προτεραιότητα του ΕΣ αποτελεί η μετακίνηση από την ιδρυματοποίηση στην οικογένεια και κοινωνία, η αντιμετώπιση θεμάτων έμφυλης βίας, η αντιμετώπιση θεμάτων υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας, ψυχικής υγείας και εξαρτίσεων παιδιών και εφήβων λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις αρχές της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας 'εγγύηση για το παιδί'.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης από την υλοποίηση του στόχου είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες. ■ Αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων. ■ Βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών). ■ Βελτίωση της πρόσβασης στη μακροχρόνια περίθαλψη (εξαιρουμένων των υποδομών). ■ Εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία.
<p>Δράση/εις</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ16.1. Κοινωνικά Κέντρα (μετεξέλιξη κέντρων κοινότητας με την ενσωμάτωση των ΚΕΜ, της διαπολιτισμικής μεσολάβησης και των δομών παροχής αγαθών). <p>Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας με διευρυμένες αρμοδιότητες και υπηρεσίες στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας και στην εδραίωσή τους ως τοπικά σημεία αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα Κοινωνικά Προγράμματα και Υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης του Κοινωνικού Κέντρου. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται στα Κοινωνικά Κέντρα η λειτουργία Παραρτημάτων για παροχή υπηρεσιών σε θύλακες ΡΟΜΑ, η λειτουργία κινητής/ών μονάδας/ων για την εξυπηρέτηση ατόμων απομακρυσμένων περιοχών, η λειτουργία Παραρτημάτων για την παροχή υπηρεσιών σε μετανάστες και δικαιούχους διεθνούς προστασίας, η λειτουργία των κοινωνικών συσσιτίων, παντοπωλείων, φαρμακείων κλπ.,</p> ■ Δ16.2. Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών. <p>Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας Συμβουλευτικών Κέντρων και Ξενώνων Φιλοξενίας στις έδρες ή/και στις μεγαλύτερες πληθυσμιακά πόλεις των Περιφερειών, για την υποστήριξη και φιλοξενία των γυναικών - θυμάτων βίας, την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.</p> ■ Δ16.3. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.

	<ul style="list-style-type: none">■ Δ16.4. Δίκτυο παροχής Κοινωνικής Φροντίδας σε ηλικιωμένους (ΚΗΦΗ). Η δράση αφορά στη συνέχιση λειτουργίας των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ημερήσιας φροντίδας σε ηλικιωμένα άτομα μη δυνάμενα να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα (κινητικές δυσκολίες, άνοια κλπ), των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον που τα φροντίζει, εργάζεται ή αντιμετωπίζει σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας και αδυνατεί να ανταποκριθεί στη φροντίδα που έχει αναλάβει.■ Δ16.5. Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΑΜΕΑ (ΚΔΗΦ). Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας των ΚΔΗΦ για παροχή υπηρεσιών ημερήσιας φροντίδας σε άτομα με αναπηρίες, όπως: διαμονή, διατροφή, παροχή πράξεων εξατομικευμένης ειδικής αγωγής, παροχή ατομικής ή και ομαδικής άσκησης, εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση και στην εκμάθηση δραστηριοτήτων καθημερινής ζωής, δημιουργική απασχόληση, συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγίας, πολιτισμού και άθλησης.■ Δ16.6. Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης - ΣΥΔ (ΑΜΕΑ, Ηλικιωμένων, Εφήβων). Η δράση αφορά στη λειτουργία Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ΑΜΕΑ συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών και ηλικιωμένων ατόμων με παροχή υπηρεσιών διαβίωσης και φροντίδας, (διαμονή, διατροφή, μέριμνα για πρόσβαση σε ιατρική και νοσοκομειακή φροντίδα, μετακίνηση, κτλ), με πρόσβαση σε δραστηριότητες ψυχαγωγίας, κοινωνικοποίησης και σύνδεσης με την κοινότητα, κατάρτισης και αξιοποίησης δυνατοτήτων προς επίτευξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης, συμπεριλαμβανόμενης της αύξησης των δυνατοτήτων πρόσβασης στην εργασία, για τα άτομα που αυτό είναι εφικτό.■ Δ16.7. Ενίσχυση υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.■ Δ16.8. Ενίσχυση υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Η δράση αφορά στην συνέχιση της λειτουργίας ενός ολοκληρωμένου συστήματος υπηρεσιών ψυχικής υγείας που θα παρέχονται στην κοινότητα και στην ταυτόχρονη αποδυνάμωση του ρόλου των ψυχιατρικών νοσοκομείων ως παρόχων ψυχιατρικών υπηρεσιών και η κοινωνική επανένταξη των ψυχικά ασθενών.■ Δ16.9. Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες κλπ.). Η δράση αφορά στη συνέχιση της λειτουργίας δομών υποστήριξης ατόμων που κάνουν χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών - ή αντιμετωπίζουν άλλου τύπου εξαρτητικές συμπεριφορές. Στα πλαίσια της συγκεκριμένης δράσης θα χρηματοδοτηθεί η λειτουργία μονάδων Σωματικής Αποτοξίνωσης από οπιούχα και αλκοόλ, απεξάρτησης από το αλκοόλ και τις «νόμιμες» εξαρτήσεις, για άτομα με ψυχιατρική συννοσηρότητα, κοινωνικής φροντίδας όπως γονεϊκής στήριξης και προστασίας εξαρτημένων, έγκαιρης παρέμβασης σε έφηβους-νέους με παραβατική συμπεριφορά, καθώς και πολυδύναμα κέντρα αντιμετώπισης ολόκληρου του φάσματος των εξαρτητικών συμπεριφορών στην περιφέρεια, με κινητές μονάδες με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε περιοχές εκτός αστικού ιστού.■ Δ16.10. Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ.■ Δ16.11. Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Οι προαναφερθείσες δράσεις θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης των ευπαθών ομάδων και των πολιτών που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας, σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες. Επιπρόσθετα,

	συμβάλουν στην πρόσβαση των παραπάνω ομάδων σε υπηρεσίες ολοκληρωμένης φροντίδας υγείας και περιθαλψης, στην αποιδρυματοποίηση και γενικότερα την αντιμετώπιση χρόνιων νοσημάτων (ψυχική υγεία και εξαρτίσεις).
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Για την εξειδίκευση των δράσεων θα αξιοποιηθούν τα ευρήματα που προκύπτουν από τις μελέτες αξιολόγησης των κοινωνικών δομών που εκπονήθηκαν την ΠΠ 2014-2020. Υπάρχει συμπληρωματικότητα με το πρόγραμμα RRF.
Βασικές ομάδες-στόχοι	Νοικοκυριά χαμηλών εισοδημάτων, γυναίκες, ηλικιωμένοι, κοινωνικά ευπαθείς ομάδες.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ17: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών [4.ιβ].
Συνοπτική αιτιολόγηση και περιγραφή ΕΣ	Ο συγκεκριμένος ΕΣ στοχεύει στα εξής: <ul style="list-style-type: none"> ■ Στη βελτίωση της ζωής των παιδιών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και ζουν σε συνθήκες φτώχειας, εξασφαλίζοντας αγαθά και υπηρεσίες που βελτιώνουν το επίπεδο ζωής στο πλαίσιο της πολιτικής Εγγύηση για το παιδί (Child Guarantee). ■ Στην εφαρμογή Ολοκληρωμένων Σχεδίων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και την υποστήριξη των εφήβων.
Πεδία παρέμβασης	Αναμενόμενο πεδίο παρέμβασης από την υλοποίηση των στόχου είναι η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών.
Δράση/εις	<ul style="list-style-type: none"> ■ Δ17.1. Υποστήριξη εφήβων: ανάπτυξη δράσεων σε υποβαθμισμένες περιοχές, (δράση στο πλαίσιο της στρατηγικής «Εγγύηση για το Παιδί»). ■ Δ17.2. Δράση τοπικής ολοκληρωμένης παρέμβασης για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας, (δράση στο πλαίσιο της στρατηγικής «Εγγύηση για το Παιδί»).
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Οι παραπάνω δράσεις συμβάλλουν στην υποστήριξη ατόμων που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, προκειμένου να εξασφαλίσουν ικανοποιητικές συνθήκες διαβίωσης, την πρόσβαση των νέων σε υπηρεσίες που αντιμετωπίζουν κοινωνικά θέματα και ενισχύουν την κοινωνική τους ένταξη.
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Ο Ειδικός Στόχος συμπληρώνει τις δράσεις του Ειδικού Στόχου 4στ (εκπαίδευση για όλους).
Βασικές ομάδες-στόχοι	Νοικοκυριά χαμηλών εισοδημάτων, έφηβοι και παιδιά, άστεγοι.

Ειδικός Στόχος	ΕΣ18: Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές [5.ι].
-----------------------	--

<p>Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Η αστική αναζωογόνηση θεωρείται ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία πολιτικών αστικού σχεδιασμού. Πλέον είναι περισσότερο από απαραίτητη η ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπτυξη των πόλεων, την αναζωογόνηση των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων, τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου και των επιπτώσεων του φαινομένου της «αστικής θερμικής νησίδας». Επιπλέον η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας των πολιτών με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης αποτελούν, προκλήσεις των αστικών κέντρων.</p> <p>Οι Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης καλούνται να καταστήσουν τις πόλεις δίκαιες, πράσινες, παραγωγικές και έξυπνες, εξασφαλίζοντας ποιότητα ζωής στις γειτονίες, για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, άρση των διαχωρισμών και διακρίσεων, αναβαθμισμένους χώρους πρασίνου, ποιοτικές και ανθεκτικές κλιματικά υποδομές και κτίρια, ενεργειακή απόδοση υποδομών, βιώσιμη κινητικότητα, στήριξη καινοτομίας και παραγωγικής διαφοροποίησης καθώς και ψηφιακή μετάβαση.</p> <p>Τέσσερις ΣΒΑΑ θα εφαρμοστούν στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Κρήτης. Ηράκλειο και Χανιά συνεχίζουν και επικαιροποιούν τις ΣΒΑΑ 2014-2020. Το Ρέθυμνο και ο Αγ. Νικόλαος σχεδιάζουν νέες ΣΒΑΑ αξιοποιώντας την εμπειρία του παρελθόντος. Οι ΣΒΑΑ θα δομηθούν με κατάλληλη επιλογή συνεκτικών παρεμβάσεων, με εφαρμογή σε καθορισμένες περιοχές παρέμβασης. Θα ενδυναμώσουν τη βιώσιμη αστική κινητικότητα, συνεργώντας με τις δράσεις των λοιπών προτεραιοτήτων του προγράμματος. Τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αποτελούν προϋπόθεση και υπόβαθρο ενίσχυσης δράσεων βιώσιμης κινητικότητας.</p> <p>Ο Ειδικός Στόχος θα επιδιώξει την αστική ανάπτυξη τεσσάρων πόλεων της Κρήτης, Πρωτευουσών των Περιφερειακών Ενοτήτων, μέσω κατάλληλα σχεδιασμένων στρατηγικών, αντιμετωπίζοντας σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές προκλήσεις.</p>
<p>Πεδία παρέμβασης</p>	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης από την υλοποίηση του στόχου είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις.■ Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα.■ Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: πλημμύρες και κατολισθήσεις (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα).■ Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού).■ Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: μέτρα πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης.■ Άλλες νέες ή αναβαθμισμένες εθνικές και περιφερειακές οδοί και οδοί τοπικής πρόσβασης.■ Υποδομή για προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.■ Υποδομή για πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.■ Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα.■ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.■ Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές.

	<ul style="list-style-type: none">■ Τροχαίο υλικό καθαρών αστικών μεταφορών.■ Υποδομές ποδηλασίας.
Δράση/εις	<p>Μέσω κατάλληλα σχεδιασμένων Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, οι οποίες στοχεύουν στην ενίσχυση και στον μετασχηματισμό των πόλεων, καθώς και στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, θα υλοποιηθούν οι ακόλουθες δράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Δ18.1. Εφαρμογές ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα. Στα πλαίσια της δράσης υλοποιούνται δραστηριότητες ΤΠΕ τοπικής εμβέλειας και σημασίας, οι οποίες ενισχύουν την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών από τις Αστικές Αρχές των ΣΒΑΑ. Επιδιώκεται η διεύρυνση της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το Δημόσιο στους πολίτες, στο πλαίσιο μιας λογικής <u>έξυπνης πόλης</u>, καθώς και η ενδυνάμωση και διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας, μέσω της παροχής ψηφιακών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας σε τομείς προτεραιότητας (π.χ. τουρισμός – πολιτισμός)■ Δ18.2. Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων δημόσιου τομέα. Στα πλαίσια της δράσης υλοποιούνται δραστηριότητες ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων του δημόσιου τομέα, χωροθετημένων στην περιοχή παρέμβασης των ΣΒΑΑ, στις παρακάτω ενδεικτικές κατηγορίες: σχολικά κτίρια, διοικητήρια, κοινωνικές δομές, αθλητικές εγκαταστάσεις, κλπ. Επιπλέον, επιδιώκεται η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας των δημοσίων κτιρίων και ως εκ τούτου η <u>μείωση των εκπομπών CO²</u> στο αστικό περιβάλλον, μέσω της υιοθέτησης ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων για ψύξη και θέρμανση χώρων, την παραγωγή ζεστού νερού χρήσης κλπ.■ Δ18.3. Μέτρα διαχείρισης ομβρίων και πλημμυρικών φαινομένων. Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιούνται δράσεις αντιμετώπισης πλημμυρικών φαινομένων στα αστικά κέντρα. Η δράση επιδιώκει την αντιπλημμυρική θωράκιση των πόλεων απέναντι σε θεομηνίες, στο πλαίσιο της διαχείρισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.■ Δ18.4. Αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών. Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιούνται δράσεις προστασίας των παράκτιων ζωνών που χωροθετούνται σε περιοχές ΣΒΑΑ και κινδυνεύουν από το φαινόμενο της διάβρωσης (αντιδιαβρωτικά έργα - προστασία λιμένων έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής). Η δράση επιδιώκει την προστασία του παράκτιου μετώπου πόλεων, στο πλαίσιο της διαχείρισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.■ Δ18.5. Συμπλήρωση / αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης. Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιούνται παρεμβάσεις αναβάθμισης – συμπλήρωσης υφισταμένων δικτύων ύδρευσης και κατασκευής νέων δικτύων και συστημάτων ύδρευσης, στα αστικά κέντρα. Επιδιώκεται η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων της Κρήτης, λαμβάνοντας υπόψη και την κλιματική αλλαγή, την καθολική πρόσβαση του πληθυσμού σε πόσιμο νερό, καθώς και τη βιώσιμη διαχείρισή του, με περιορισμό των διαρροών στα δίκτυα ύδρευσης και εξασφάλιση καλής ποιότητας πόσιμου νερού.■ Δ18.6. Διαχείριση απορριμμάτων μικρής κλίμακας.

Στα πλαίσια της παρούσας δράσης κατασκευάζονται υποδομές Διαχείρισης Απορριμμάτων μικρής κλίμακας, στον αστικό χώρο, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΕΣΔΑ & ΠΕΣΔΑΚ. Επιδιώκεται η ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των απορριμμάτων, σύμφωνα με τις Οδηγίες της ΕΕ περί Κυκλικής Οικονομίας.

■ **Δ18.7. Συμπλήρωση / αναβάθμιση αστικών αρτηριών.**

Στα πλαίσια της παρούσας δράσης υλοποιείται η αναβάθμιση τμημάτων του οδικού δικτύου των αστικών κέντρων. Επιδιώκεται η ενίσχυση της ενεργητικής και παθητικής οδικής ασφάλειας και η βελτίωση της προσβασιμότητας στον αστικό και περιαστικό χώρο.

■ **Δ18.8. Αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας.**

Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η κατασκευή - αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας. Επιδιώκεται η εξασφάλιση υποδομών που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις του σύγχρονου και ασφαλούς συστήματος παιδικής φροντίδας και η αντιμετώπιση αυξημένων αναγκών στέγασης παιδικής φροντίδας στα αστικά κέντρα.

■ **Δ18.9. Αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών α' βάρθμιας εκπαίδευσης.**

Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η κατασκευή - αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών πρωτοβάθμιας και εκπαίδευσης με στόχο την αντιμετώπιση αυξημένων πιέσεων για κατασκευή σύγχρονων νηπιαγωγείων στα αστικά κέντρα.

■ **Δ18.10. Αναβάθμιση / συμπλήρωση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας.**

Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η κατασκευή - αναβάθμιση - συμπλήρωση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών σε ευάλωτες ομάδες (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά, άστεγοι κλπ.). Επιδιώκεται η εξασφάλιση υποδομών που μπορούν να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις ενός σύγχρονου συστήματος υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στον πληθυσμό των αστικών κέντρων, καθώς και η εξασφάλιση προϋποθέσεων κοινωνικής ένταξης και καλής ποιότητας ζωής των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

■ **Δ18.11. Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος.**

Στο πλαίσιο της δράσης προβλέπεται η προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος των αστικών κέντρων. Αναβαθμίζονται και αξιοποιούνται τα μνημεία που χωροθετούνται στον αστικό χώρο. Αναδεικνύονται ανενεργά ιστορικά και διατηρητέα κτίρια για να φιλοξενήσουν πολιτισμικές δραστηριότητες και λοιπές χρήσεις με προστιθέμενη αξία στην τοπική οικονομία. Επιδιώκεται η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Κρήτης και η διασύνδεση τους με την οικονομία της πόλης και η ανάδειξη διατηρητέου κτιριακού αποθέματος που κινδυνεύει να καταστραφεί.

■ **Δ18.12. Πράσινες υποδομές στο αστικό περιβάλλον.**

Στο πλαίσιο της δράσης υλοποιούνται έργα βελτίωσης – αναβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των αστικών κέντρων, όπως ενδεικτικά οι ακόλουθες:

- Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων και οδικών αρτηριών πόλεων.
- Δράσεις διευκόλυνσης της κυκλοφορίας των πολιτών και επισκεπτών (συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ).

Στο πλαίσιο της δράσης επιδιώκεται η βελτίωση του μικροκλίματος των αστικών κέντρων, η δημιουργία ελκυστικών κοινόχρηστων χώρων για τους πολίτες και η ενίσχυση των πράσινων υποδομών στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

■ **Δ18.13. Ηλεκτροκίνηση της αστικής συγκοινωνίας.**

	<p>Στο πλαίσιο της δράσης υλοποιούνται δράσεις ηλεκτροκίνησης των αστικών μέσων μεταφοράς και της βελτίωσης των στόλων των αστικών συγκοινωνιών με προμήθεια ηλεκτρικών λεωφορείων για την ενίσχυση της φιλοπεριβαλλοντικής τους διάστασης και της εγκατάστασης συστημάτων παρακολούθησης. Η αύξηση του μεριδίου των περιβαλλοντικά φιλικών αστικών ΜΜΜ θα συμβάλει στην περιβαλλοντική αναβάθμιση των αστικών περιοχών, λόγω της μείωσης των εκπομπών αερίων ρύπων, αλλά και του θορύβου, υπό το πρίσμα της ενίσχυσης της βιώσιμης αστικής κινητικότητας και της ασφαλούς μετακίνησης στις αστικές μεταφορές.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Δ18.14. Διεύρυνση του δικτύου Ποδηλατοδρόμων και προμήθεια ποδηλάτων. <p>Υλοποιούνται δράσεις ενίσχυσης του δικτύου ποδηλατοδρόμων των αστικών κέντρων και προμήθειας ποδηλάτων για τη διάθεσή τους στους πολίτες και στους επισκέπτες των πόλεων, με στόχο την ενίσχυση της αειφόρου κινητικότητας, την περιβαλλοντική αναβάθμιση των αστικών περιοχών και ιστορικών κέντρων λόγω της μείωσης των εκπομπών αερίων ρύπων, αλλά και του θορύβου και την ενίσχυση της ασφαλούς μετακίνησης στις αστικές μεταφορές.</p>
<p>Συμβολή στον ειδικό στόχο</p>	<p>Μέσω της εφαρμογής Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης οι επιλέξιμες πόλεις της Κρήτης επιδιώκουν την προώθηση έξυπνων, πράσινων, παραγωγικών και δίκαιων παρεμβάσεων που μετασχηματίζουν την οικονομία των περιοχών παρέμβασης, αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και βελτιώνουν την καθημερινότητα και ποιότητα ζωής των κατοίκων, χωρίς αποκλεισμούς.</p>
<p>Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα</p>	<p>Για τη συνιστώσα της βιώσιμης αστικής κινητικότητας θα ληφθούν υπόψη τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας. Μέριμνα θα υπάρξει για την έγκριση των Στρατηγικών ΒΑΑ εντός 18 μηνών από την έγκριση του προγράμματος. Η εμπειρία της τρέχουσας περιόδου επιβάλλει την ενίσχυση των δομών διακυβέρνησης των ΣΒΑΑ για αποτελεσματικότερη παρακολούθηση(σύσταση ειδικής ομάδας παρακολούθησης) και ευρύτερη εφαρμογή της εταιρικής σχέσης. Η διαβούλευση που θα διενεργηθεί στο πλαίσιο της κατάρτισης ΣΒΑΑ θα διασφαλίσει την άρτια προετοιμασία στρατηγικών και θα ενδυναμώσει την πεποίθηση της «διοκτησίας» των στρατηγικών από τους δικαιούχους (ΟΤΑ).</p> <p>Υπάρχει συμπληρωματικότητα με τα προγράμματα: Περιβάλλον, Πολιτική Προστασία, Ψηφιακός μετασχηματισμός και τη δράση: ΕΞΥΠΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ του RRF.</p>
<p>Βασικές ομάδες-στόχοι</p>	<p>Κάτοικοι, επισκέπτες και επιχειρήσεις των περιοχών εφαρμογής ΟΧΕ – ΒΑΑ</p>

<p>Ειδικός Στόχος</p>	<p>ΕΣ19: Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών [5.iii].</p>
<p>Σύνοπτική περιγραφή ΕΣ</p>	<p>Στην Κρήτη, καταγράφονται 53 Ζώνες Natura 2000, που καλύπτουν το 34% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, με χωρική επικάλυψη τεσσάρων ορεινών περιοχών με χαρακτηριστικά αυθεντικότητας στον τρόπο ζωής, τις συνήθειες και παραδόσεις των κατοίκων τους, εγγεγραμμένες σε καταλόγους της UNESCO. Εντός του ενιαίου δικτύου των περιοχών Natura 2000, με «φέρουσα ικανότητα φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου», στο πλαίσιο του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου και σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου (N.3827/2010) εντοπίζονται 9 ζώνες τοπίων ιδιαίτερης σημασίας, με τοπόσημα διεθνούς και εθνικής σημασίας, ως μικρότερα χωρικά σύνολά τους. Πέραν όμως των τοπόσημων διεθνούς και εθνικής σημασίας, είναι πολυάριθμα τα τοπόσημα περιφερειακής σημασίας του φυσικού και του ιστορικού περιβάλλοντος.</p>

	<p>Η αναζωογόνηση της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών και η ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής συνοχής παραμένει μια σημαντική πρόκληση της Περιφέρειας.</p> <p>Η ανάδειξη/αξιοποίηση του διεθνώς αναγνωρισμένου και ισχυρού brand UNESCO, θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ανάδειξη της ορεινής και ημιορεινής Κρήτης ως εναλλακτικό τουριστικό προορισμό εμπειρίας και ποιότητας. Μέσω σωστά επιλεγμένων διαδρομών θα δημιουργηθούν αναπτυξιακές συνέργειες με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, κινητοποιώντας το λανθάνον αναπτυξιακό δυναμικό της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών. Ενοποιητικό στοιχείο είναι το Ευρωπαϊκό Περιπατητικό Μονοπάτι E4, μήκους 500 χλμ, με μεγάλη επισκεψιμότητα.</p> <p>Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου θα επιδιωχθεί ο σχεδιασμός μιας Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης που θα εδράζεται στους τομείς: Πολιτισμός και Περιβάλλον για την ανάδειξη του ισχυρού «ταυτοτικού πυρήνα» της Κρήτης. Σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της ΟΧΕ θα διαδραματίσει η διακυβέρνηση αυτής.</p> <p>Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου θα σχεδιαστεί μια ΟΧΕ, η οποία θα επιδιώξει τη δημιουργία μιας νέας εναλλακτικής πρότασης για την τουριστική ανάπτυξη του νησιού με όρους βιώσιμης ανάπτυξης και επίκεντρο την ενδοχώρα της και ειδικότερα τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές. Η ΟΧΕ θα εφαρμοστεί στις 4 οριοθετημένες περιοχές UNESCO της Κρήτης, αλλά και στις περιοχές όπου χωροθετούνται μνημεία του Μινωικού πολιτισμού, ο οποίος άκμασε στην Κρήτη, προτεινόμενα για εγγραφή στους καταλόγους πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Οι περιοχές αυτές είναι:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Το Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη και το Φυσικό Πάρκο της Σητείας εγγεγραμμένα στον κατάλογο των Παγκόσμιων Γεωπάρκων της UNESCO.■ Ο ορεινός όγκος των Λευκών Ορέων και των Αστερουσίων εγγεγραμμένοι στον κατάλογο Άνθρωπος και Βιόσφαιρα της UNESCO.■ Τα Ανάκτορα της Μινωικής Εποχής που σημειώνουν μεγάλη επισκεψιμότητα και προτείνονται για ένταξη στον κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO (σειριακή εγγραφή).
Πεδία παρέμβασης	<p>Τα αναμενόμενα πεδία παρέμβασης από την υλοποίηση των στόχων είναι οι εξής:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις.■ Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: μέτρα πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης.■ Άλλες ανακατασκευές και εκσυγχρονισμοί οδών (αυτοκινητοδρόμων, εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών οδών).■ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών.■ Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές.■ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού.■ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικολογικού τουρισμού εκτός από τις περιοχές Natura 2000.
Δράση/εις	<p>Μέσω της κατάλληλα σχεδιασμένης Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης, θα υλοποιηθούν οι ακόλουθες δράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none">■ Δ19.1. Εφαρμογές ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα.

Υλοποιούνται δράσεις ΤΠΕ τοπικής εμβέλειας και σημασίας, οι οποίες ενισχύουν την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών από τους δημόσιους φορείς. Επιδιώκεται η διεύρυνση της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το Δημόσιο στους πολίτες και επισκέπτες των περιοχών ΟΧΕ, καθώς και η ενδυνάμωση και διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας μέσω της παροχής ψηφιακών υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας σε τομείς προτεραιότητας (π.χ. τουρισμός – πολιτισμός).

■ **Δ19.2. Διαχείριση Απορριμμάτων μικρής κλίμακας.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η κατασκευή υποδομών Διαχείρισης Απορριμμάτων μικρής κλίμακας, στους οικισμούς της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο ΕΣΔΑ & ΠΕΣΔΑΚ. Επιδιώκεται η ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των απορριμμάτων, σύμφωνα με τις Οδηγίες της ΕΕ περί Κυκλικής Οικονομίας.

■ **Δ19.3. Συμπλήρωση/αναβάθμιση του τοπικού οδικού δικτύου.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η αναβάθμιση τμημάτων του τοπικού οδικού δικτύου της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ. Επιδιώκεται η ενίσχυση της ενεργητικής και παθητικής οδικής ασφάλειας και η βελτίωση της προσβασιμότητας σε περιοχές παραγωγικές ή/και υψηλής επισκεψιμότητας.

■ **Δ19.4. Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθεί η προστασία και η ανάδειξη του πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ. Αναβαθμίζονται και αξιοποιούνται τα μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι, αναδεικνύονται ανενεργά ιστορικά και διατηρητέα κτίρια για να φιλοξενήσουν πολιτισμικές δραστηριότητες και λοιπές χρήσεις με προστιθέμενη αξία στην τοπική οικονομία. Επιδιώκεται η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων της Κρήτης και η διασύνδεση τους με την οικονομία της περιοχής αξιοποιώντας τη δυναμική των πολιτιστικών διαδρομών. Ενισχύονται οι προϋποθέσεις διασύνδεσης των μνημείων και βελτίωσης των όρων υποδοχής και ξενάγησης των επισκεπτών.

■ **Δ19.5. Ανάπλαση κοινόχρηστων χώρων.**

Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν έργα βελτίωσης – αναβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των αστικών κέντρων της περιοχής παρέμβασης όπως:

- Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων.
- Δράσεις διευκόλυνσης της κυκλοφορίας των πολιτών και επισκεπτών (συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΕΑ).

Επιδιώκεται η βελτίωση του μικροκλίματος των αστικών κέντρων, η δημιουργία ελκυστικών κοινόχρηστων χώρων για τους πολίτες και η ενίσχυση των πράσινων υποδομών στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

■ **Δ19.6. Τουριστική Προβολή.**

Στο πλαίσιο της δράσης χρηματοδοτείται η προβολή των φυσικών και πολιτισμικών πόρων της περιοχής παρέμβασης της ΟΧΕ, στο πλαίσιο της Περιφερειακής Στρατηγικής Τουριστικής Προβολής και Τουριστικής Ανάπτυξης, που προωθεί εναλλακτικές μορφές τουρισμού που εδράζονται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ενδοχώρας και των ορεινών περιοχών της Κρήτης (φυσικό-πολιτισμικό και ανθρωπογενές περιβάλλον), τα οποία τυχάνουν διεθνούς αναγνώρισης, εγγραφόμενα σε καταλόγους της UNESCO. Επιδιώκεται η ενημέρωση της παγκόσμιας αγοράς για τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ενδοχώρας της Κρήτης ως τουριστικός προορισμός, με σεβασμό των θεμάτων ασφάλειας και προστασίας, καθώς και η διεύρυνση των αγορών και της τουριστικής περιόδου.

	<ul style="list-style-type: none">■ Δ19.7. Δράσεις ενίσχυσης της βιοποικιλότητας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος Στο πλαίσιο της δράσης θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις κατ' εφαρμογή του αναθεωρημένου ΡΑΦ κι όχι μόνο στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 που κυριαρχεί στην ενδοχώρα και τις ορεινές περιοχές της Κρήτης. Τέτοιες δράσεις ενδεικτικά είναι :<ul style="list-style-type: none">○ Η προστασία των ενδημικών ειδών και εν γένει της βιοποικιλότητας της περιοχής.○ Η βελτίωση της γνώσης σε τοπικό επίπεδο για την κατάσταση διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων, με την εγκαθίδρυση και εφαρμογή συστημάτων μόνιμης παρακολούθησης ειδών/ οικοτόπων.○ Η χρηματοδότηση παρεμβάσεων που απορρέουν από τα Σχέδια Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.○ Η δημιουργία πράσινων υποδομών των οικοσυστημάτων εντός και εκτός δικτύου Natura 2000 και η ανάπτυξη πρακτικών και μέτρων φιλικών και υποστηρικτικών προς τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.
Συμβολή στον ειδικό στόχο	Με τη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης θα αξιοποιηθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των ορεινών περιοχών και περιοχών υπαίθρου της Κρήτης που βρίσκονται εγγεγραμμένες σε καταλόγους της UNESCO, με στόχο τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου βιώσιμης και πράσινης ανάπτυξης στην ενδοχώρα της περιφέρειας. Επιπρόσθετα, η ΟΧΕ θα ενδυναμώσει την τοπική οικονομία συμβάλλοντας στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, την αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Μέσω σωστά επιλεγμένων φυσιολατρικών και πολιτιστικών διαδρομών θα δημιουργηθούν αναπτυξιακές συνέργειες με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, κινητοποιώντας το λανθάνον αναπτυξιακό δυναμικό της υπαίθρου και των ορεινών περιοχών. Η ΟΧΕ επιδιώκει την αξιοποίηση του brand name «UNESCO» προς όφελος της ανάπτυξης ενός νέου τουριστικού μοντέλου για την Κρήτη που θα ενδυναμώσει την ενδοπεριφερειακή συνοχή της Κρήτης.
Συμπληρωματικότητα με Σχέδια και Προγράμματα	Μέριμνα θα υπάρξει για την έγκαιρη έγκριση της Στρατηγικής ΟΧΕ προκειμένου να επιταχυνθεί η έκδοση προσκλήσεων και η έναρξη έργων. Η ωρίμανση σημαντικών έργων υποστηρίζεται από το ΕΠ ΚΡΗΤΗ 2014-2020. Η εμπειρία της τρέχουσας περιόδου επιβάλλει την υιοθέτηση μιας δομής διακυβέρνησης της ΟΧΕ με αποτελεσματικότερο συντονισμό και καλύτερη εφαρμογή της εταιρικής σχέσης. Υπάρχει συμπληρωματικότητα με τα προγράμματα: Περιβάλλον και RRF ως προς τις δράσεις ενίσχυσης της βιοποικιλότητας και των προστατευόμενων περιοχών
Βασικές ομάδες-στόχοι	Κάτοικοι, επισκέπτες και επιχειρήσεις των περιοχών εφαρμογής ΟΧΕ.

Γεώργιος Παρασκευόπουλος,
Τοπογράφος - Μηχανικός Περιβάλλοντος, MSc, MBA

Γκανογιάννη 52,
Ζωγράφου, 15773,
Αθήνα

210 7752120

geopar1983@gmail.com